

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 59

ZIMA 2024

Růžena Jirušová byla první českou učitelkou v Malé Úpě. V roce 1948 vedla lyžařské hodiny tělocviku na louce vedle fary. Polovinu jednotřídky tvořily děti německých dřevařů, jejichž rodiny v horské obci zůstaly pro zajištění prací v lese i po vystěhování starousedlíků. Už se naučily trochu česky, především od spolužáků, jakými byli uprostřed zachycení Mirek Kot'átko či Petr Pleskot. Ti už nosili sportovní oblečení. Paní učitelka si upravila battledress britské armády, kdežto starousedlíci lyžovali v kabátech. Zcela vpravo stojí náš pozdější kamarád Horst Sagasser, ze zachycené třídy byl později nejlepším lyžařem. Ani jeden ze žáků nezůstal v horách. Třetí zprava Horst Mohorn se odstěhoval do města až v důchodovém věku. Spolu se sestrou Kristou a sousedkou Bárrou, které měly místo čepice šátky, chodili do školy u kostela až ze Žacléřských bud. I v zimě absolvovali ráno a odpoledne pěknou horskou túru. Lidem z hor je věnované toto vydání.

Z Galerie, informační centrum
a pension Veselý výlet
D Pec pod Sněžkou
Horní Maršov
A Žacléř
Mapa východních Krkonoš
Malá Úpa
R Muzeum Krkonoš
EPO1
M SkiResort ČERNÁ HORA – PEC
Doporučujeme osvědčené služby
A Paměť Krkonoš

str. 2–3
str. 4–8
str. 9–11
str. 12–13
uprostřed
str. 16–18
str. 19
str. 20
str. 22–23
str. 24–25
str. 26–27

Tým Veselého výletu – Lenka, Milada, Drahomíra, Krista a Vladka po službě v Peci, 2018.

Traudi Hoferová obsluhuje ve Veselém výletu Temný Důl přes třicet let, 2023.

V říjnu 1995 Bohdan Holomíček podepisoval v infocentru Veselý výlet svou první důležitou knihu, od ledna 2024 je tu k dostání ta nejnovější.

Martin Veselý a jeho plechová abstrakce, 2023.

Doporučujeme skialpovou túru Biskupským chodníkem v Malé Úpě, 2021.

Zdeněk Nikl přivezl zimní Veselý výlet do Bufetu Na rozcestí, 2018.

Před dvaatřiceti lety jsme vymysleli zadání pro informační centrum, sezónní noviny, prodej dárků, galerii s autorskými výstavami a také směnárnu k plnění rozpočtu. Na Vánoce 1995 přibyl rodinný pension. Dodnes držíme stejné složení průběžně vylepšovaných služeb. Pojem služba patří mezi nejdůležitější, Veselý výlet je nepřetržitou službou hostům, pro spolupracovníky připravujeme rozpis služeb, chodíme do služby, sloužíme. Jsme týmem lidí srostlých s krajem pod Sněžkou. V provozovnách v Temném Dole a v Peci pod Sněžkou se střídá deset lidí, většina tu pracuje už řadu let. Traudí je z rodu Hoferů, po generace nosičů na Sněžku. S maminkou Liselotte Hoferovou a partnerem Pavlem, dobrovolným pomocníkem infocentra v Temném Dole, žijí na Hoferových boudách. Horní část sjezdovky Portášky vede po jejich loukách, kde hospodaří stovky let. Traudí v létě začala jednatřicátý rok nepřetržité služby ve Veselém výletu. Často řeší, jak se v zimě dostane dolů do údolí a večer zpět. Vysoko nad Peci na Hrnčířských boudách je doma středoškolská profesorka němčiny Milada Buriánová. Patří do skupiny v důchodovém věku, která pomáhá udržet Veselý výlet v chodu. V zimě sjíždí do Pece na sněžném skútru a ráda komentuje podmínky na hřebenech. S Kristou nyní Skučkovou jsme spolužáci ze základní školy. Pochází z kdysi dominantního rodu Bönsch, který v kraji pod Sněžkou působí nejméně čtyři století. Její otec Josef obsluhoval desítky let lanovku na Sněžku. Vladka Příborská z nás pracuje ve službách hostům nejdéle. Zažila provoz Luční boudy, kde byl její otec pekařem, zlaté roky zotavoven ROH, byla provozní nejlepší hotelů v Peci a v Janských Lázních, sloužila v informačních centrech a už pátým rokem ráda chodí mezi lidmi do Veselého výletu. Anna Linková se narodila v Peci do početné rodiny. Maminku zvanou paní Lexová ve výdejně hotelového prádla znali všichni boudaři. Annin bratr Lexa Čumřík a manžel Lád'a Linek slouží řadu let na lanovce Portášky, proto k nám i odtud přicházejí čerstvé zprávy. Jejich dcera Anička omladila tým Veselého výletu, stejně jako Oldřiška Ševcová z nejvýše trvale obydleného domu na Staré Hoře v Temném Dole. Hlavou týmu je Lenka, její zásluhou jsou infocentra a obchod s dárky plné neokoukaného zboží. Za celou dobu v Úpském údolí nevznikla podobná služba spojující informace, dárky a umění. Často se vydáváme pěšky nebo na lyžích do všech koutů hor, poznáváme přírodu, terén, místní lidi, historii, poskytované služby, tedy celý náš domov. V informačních centrech i prostřednictvím sezónních novin se snažíme předat naše snad inspirativní poznatky hostům.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je místem, kde většinou již dobře známým hostům osobně doporučujeme cíle, aktivity a představujeme novinky v našem kraji. S mnohými máme mnoholetý hezký vztah, těšíme se na další setkání. Pension nenabízí žádný internetový vyhledávač ubytování. S hosty se domlouváme napřímo telefonem nebo elektronickou poštou. Chceme vědět, kdo přijede do našeho domova. Třípodlažní historický dům s moderní přístavbou je dost velkou plochou pro vystavení nám milých obrazů, grafik, fotografií, dobových dokumentů a dalších předmětů, mezi kterými je nám i hostům dobře.

Informační centra Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole mají vše, aby usnadnila a zpříjemnila pobyt v kraji pod Sněžkou. Navíc jsou místem, kde si vypůjčíte klíče od zvláštních turistických cílů, jako jsou lesní hrádek Aichelburg nebo Muzeum Vápenka v Horních Albeřicích.

Obchod s dárky doplňuje základní službu. Veselý výlet už navštívily tisíce hostů, aby si vybraly mezi tisíci položkami vystavených praktických, poučných, chutných nebo jen milých věcí. Navštívili jsme podobné služby na stovkách míst ve všech obydlených kontinentech a víme, že při srovnání bychom se mezi nimi neztratili.

Sezónní noviny Veselý výlet se dostanou k hostům na desítkách míst v Krkonoších díky vstřícnosti lidí z informačních center, muzeí, galerií, hotelů, pensionů a horských bud. Nejvyšším místem s distribucí Veselého výletu je naše oblíbená zastávka v Bufetu Na rozcestí. V Temném Dole i v Peci jsou ve stojanech zdarma i starší vydání v české, německé a polské verzi.

Martin Veselý ve Veselém výletu

Jestli nevíte, jak si představit Ducha hor, Krakonoše, nebo netušíte, kdo je Rubenza, navštivte galerii Veselý výlet v Peci. Ještě do poloviny ledna je otevřená výstava s tématem Ducha hor, kterého na obrazech a ve fotografii umělecky zpracovala výtvarnice Beata Justa z nejvýše položeného domu Parada v obci Niedamirów na polské straně Krkonoš. Od poloviny ledna do června 2024 vystavuje fotografie Martin Veselý z Hradce Králové.

Profesionální fotoreportér celostátního deníku hledá pro volnou tvorbu zajímavá témata. Že úspěšně, potvrdilo druhé místo v Czech Press Photo 2022 v kategorii člověk a životní prostředí. Několik posledních let tvoří soubor Plechová abstrakce. Prolézá odstavňá nádraží, kovošrotu, staré garáže a na zdánlivě ošklivém a již nepotřebném materiálu nachází neskutečně zajímavé obrazy vytvořené omšelostí a korozí. Vyfotografované výřezy představují magickou krajinu, ve které vidíme třeba Studniční a Růžovou horu v Peci, zasněženou krajinu Richterových bud, podzim v Krkonoších, Saharu, ledovec Perito Moreno v Patagonii nebo kořeny stromů či pravěkého ptáka. Sněžka se autorovi zjevila na ohořelém vagónu po požáru nádraží v Jaroměři. Popisek k dílu vyjadřuje názor autora, vy můžete vidět jiný obraz. Je na vás, co v zachycených motivech najdete, ale určitě je Martinova tvorba výzvou – koukejte se na struktury kolem sebe a objevíte krásný svět v nečekaných místech. Fotografie adjustované v kovových rámech autor zhotovuje v limitovaném množství deseti kusů. První prodaný obraz je nejlevnější a poslední logicky za nejvyšší cenu. Snad brzy po výstavě v galerii Veselý výlet v Peci se můžeme těšit na souhrnnou obrazovou publikaci plnou zajímavě barevných motivů.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, tel. 499 736 130. **Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole** čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298. Jsou otevřena denně od 8.30 do 17.30, v hlavní sezóně do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky. Aktuality najdete i na facebooku Veselého výletu. E-mail: info@veselyvylet.cz. www.veselyvylet.cz

Boudař Robert Richter se svými domy na Růžohorkách, 1928.

Kam auta nevyjedou

Zasněžené či ledovaté horské cesty odlišují život na hřebenech od života v údolí u celoročně sjízdné silnice. Na některá místa v Krkonoších nemohou horalé v zimě dojet autem. Rozhodnutí žít v těchto enklávách je rozhodnutím o jiném způsobu života. V létě je omezuje jen dopravní značka zákaz vjezdu bez zvláštního povolení správy národního parku nebo obce. Se sněhem přichází jiný životní rytmus, jsou nutné specifické dovednosti a vyšší provozní náklady. Odměnou za překonané překážky je klid, obloha plná hvězd, okolní příroda a provoz unikátní služby. Pro koho je to málo, na hřebenech nevydrží. Horalé, kteří na odlehlých místech našli domov, známe z historických pramenů i ty současné. Přes historickou odlišnost řeší podobné výzvy a problémy jako jejich předchůdci. Třeba jak v zimě zásobovat chalupu či boudu, dopravu řemesníků a materiálu, jak dostat děti do školy a zpět domů, jak pomoci hostům při příjezdu a odjezdu, jak vysvětlit blízkým, že se dnes nedostanou na návštěvu nebo do kina. Všech, kteří dokáží dlouhodobě žít a podnikat v zimní zóně, si vážíme. Takoví lidé jsou podstatou našich hor. Využíváním jejich služeb hosté přispívají k uchování dlouhé tradice a zároveň i přístě najdou svou oblíbenou boudu v provozu.

Boudař David Mlejnek vede krávy na pastviny v Latovčě údolí, 2021.

Alm Růžohorky

Luční enklávě vysoko v horách jen s letními boudami se v původní vlasti krkonošských dřevařů říká alm. Louka nedaleko Růžové hory po staletí nesla jméno dřevařského rodu Leischner, tedy Leischnerbauden. V Tyrolsku by se místo jmenovalo Leischneralm. Na konci 19. století mnohé změnil zájem prvních turistů o pobyt v horách, dvě zdejší boudy se ze salaší přeměnily na hostince. S nástupem lyžování byly obývané i v zimě. Jednu letní boudu užívala rodina Richter z Předního Výsluní ve Velké Úpě. Ignaz *1837 a Barbara *1848 našli odvalu nahradit prostou chalupu u tehdy málo užívané cesty k vrcholu Sněžky dvoupatrovým ubytovacím hostincem. Podnik brzy převzal jejich syn **Robert Richter** *1884 a přikoupil další letní boudu a sousední hostinec dnes nazývaný Děčínská bouda. Celoročně držený dobytek v drsných podmínkách nadmořské výšky 1250 metrů mohl ustát i letní boudě a dva hostince plně využívat pro služby hostům. I díky tomu se turistická trasa z Pece a z Velké Úpy na Sněžku brzy stala stejně oblíbenou jako starší cesta Obřím dolem. Navíc je v zimě bezpečnější a nejkratší. Robert Richter si našel nevěstu Berthu Braun *1885 v nejbližším stavení na Sagasserových boudách. Na Růžohorkách spolu vychovávali tři děti, které chodily do školy ve Velké Úpě dnešní Cestou horských nosičů. Už nevíme, jestli drsný život na odloučené boudě po patnácti letech přispěl k jejich rozvodu. Robertovi se dařilo udržet oblíbenou službu hostům i s novou manželkou Josefínou *1894. Zásobování řešili v létě volkem zapřaženým do malého vozu a v zimě najímáním nosičů. První ránu rodinný podnik utrpěl v srpnu 1941, kdy jediný syn a následník Hubert *1912 zemřel na východní frontě. Druhá rána přišla s koncem války. Robert s manželkou a dcerou Edith *1931 v září 1946 odjeli transportem do ruské zóny poraženého Německa. Z vysokých hor se dostali na ostrov Usedom v Baltském moři. Enkláva i velká bouda dostaly nové jméno Růžohorky a Robert Richter se sem už nikdy nevrátil.

Takových míst se službou spojenou s horským hospodařením byly na hřebenech Krkonoš desítky. Jako zázrakem se na Růžohorkách v Děčínské boudě podařilo starý model hospodaření obnovit a už osmnáct let udržet. **Radka a David Mlejnkovi** provozují horskou farmu s dobyt看 a k tomu skvělou službu hostům. Už jsme o kdysi běžné kombinaci chovu dobytka a pohostinství obnovené na Růžohorkách psali několikrát.

Není divu, Mlejnkovi jsou dnes v Krkonoších jediným takovým podnikem. V Děčínské boudě celoročně žije deset lidí, včetně malé Nelinky. Dcerku zaměstnance vozí na skútru nebo čtyřkolce do první třídy v Peci. V zimě se David s pomocníky Matějem a Peterem starají o pětadvacet kusů skotu plemena Brown Swiss, z toho je deset dojnic. Dobytek mají ustájený na Růžohorkách. V létě na sto hektarech suší seno a pasou kolem boudy, také ve Vavřincově dole, na Velkých Típelových boudách, v Latovčevě údolí, na Žacléřských boudách, loukách Velké Úpy a dalších krásných místech, kde hospodaření pomáhá zachovat kulturní krajinu. Mlékárna je v provozu jen v létě, v zimě potřebují zvolnit pracovní tempo. Stádo sto dvaceti ovci se na jaře rozroste o jehňata. Nejobtížnější je dlouhá zima a tady nahoře její časný nástup. Na loukách ve Velké Úpě je tráva ještě zelená a na Růžohorkách už bílo. David říká, že radost mu dělá samotný život na horách. Má dobrý pocit, když je na podzim všechno hotovo a může pochválit spolupracovníky za dobrou práci. Ta není snadná, především v zimě tu málokdo vydrží. Taký se jednou bez rozloučení v noci ztratil pomocník. Nejspíš odjel do údolí na skibobu, protože ani ten se nenašel. Radka vede kuchyni a restauraci s místními specialitami a využitím produktů z farmy. Vedle toho se s pěti děvčaty starají o ubytované hosty. V zimě jsou Růžohorky drsným místem, o to příjemnější pocit zažívají promrzlí turisté, skialpinisté a běžkaři, když otevrou dveře vyhráté restaurace Děčínské boudy nebo vedlejší boudy Růžohorky.

Jana je bouda

Když **Adolf Kneifel** dokončil ve Velké Úpě roku 1905 obecnou školu, žádná auta v údolí ještě nejezdila. Třetí třídu vychodil na handlu v české obci Horní Nová Ves na Novopacku. První půlrok nebyl v českém jazyce klasifikovaný, v druhém pololetí už měl trojku. To netušil, že se za čtrnáct let čeština stane úředním jazykem nového státu. Do měšťanky v Maršově Adolf chodil z Velké Úpy pěšky. Ovšem jeho otec Josef Kneifel původem z hospodářství v Dolních Lysečtinách věděl, že hosté se raději svezou kočárem. Založil povoznictví a v Peci hotel Sněžka, později cukrárna Sněžka v centru otevřená dodnes. S penězi od otce mohl Adolf vystudovat v Liberci dvouletou obchodní školu zakončenou zkouškou v předvečer Velké války v červenci 1914. Tím získal jedno z nejvyšších vzdělání mezi lidmi ve Velké Úpě a po válce se pustil do podnikání. Začal s obchodem na náměstí v Trutnově, také provozoval hotel Felsenburg později zvaný Siréna kousek od centra Janových Lázní. Ve Velké Úpě zasedal ve správní radě úspěšně se rozvíjející kempeličky. V roce 1923 svůj život spojil s odlehlou lokalitou zvanou Jonabodenbauden, později přejmenovanou na Janovy boudy. Koupil chalupu zvanou Eva přestavěl na pension. Oženil se s Herminou Bönsch ze sousedního stavení. Její otec Wilhelm tady na křižovatce cest mezi Velkou a Malou Úpou už řadu let úspěšně provozoval horský hostinec. Adolf Kneifel vyplatil manželčiny sourozence a tchánovi zajistil doživotní bydlení a rentu. V létě 1929 ke staré chalupě přistavěl horský hotel, nyní známou Boudu Jana. Nahoru nevyjelo žádné auto, veškerý stavební materiál dopravovaly povozy tažené voly. Už tehdy měl problém s „povoláním k vjezdu“. V únoru 1933 po vleklém sporu potvrdil až mis-

Adolf Kneifel postavil hotel Bouda Jana, 1929.

topředseda Senátu Republiky československé senátor Kahler právo Kneifelovi bezplatně užívat pro zásobování Boudy Jana obecní cestu od Mohornova, dnes Spáleného Mlýna. To už sem vyjela první terénní auta, ale až do roku 1980 zásoboval hotel Bouda Jana pár koní ustájených ve chlívě staré dřevěné části. Adolf Kneifel byl úspěšným boudářem, ale nového podniku si užil jen patnáct let. Adolfa a Herminu deset let po válce v novém domově v Bavorsku navštívili jejich nejbližší sousedé Friedrich a Ludmilla Kneifelovi, kteří v chalupě na Janových boudách mohli zůstat. Dřevař Friedrich *1910 později vyprávěl o stesku lidí z hor po starém domově.

Po válce se v Boudě Jana vystřídalí správci Kavka, Souček, Stibor, Kus, Pivoňka, Peták, Vizdal, Franěk, Kuděj, Tampier, Herout a další. Nikdo na odlehlém místě bez zimního příjezdu nevydržel dlouho. Limitem byly i děti, tedy jejich docházka do školy. Čtyři roky odtud pěšky chodila do údolí naše spolužačka Lesana Vizdalová, než se její rodina odstěhovala do údolí. V roce 1986 dokončily Krkonošské interhotely velkou přestavbu. Zmizela stará část s chlívem, místo páru koní boudy zásobovaly vojenský GAZ 69 a sněžný skútr Buran, oboje sovětské výroby. **Petr Pašek** přišel na hory ve třech

Petr Pašek žije v Boudě Jana osmatřicet let, 2022.

letech, kdy rodina uposlechla radu lékaře řešit vleklé choroby dýchacích cest dětí pobytem v horském prostředí. Vybrali si nejvyšší možnou lokalitu, tři roky žili v odlehlých a potom zaniklých Jestřábích boudách nedaleko Zlatého návrší. Když Petrovi začala školní povinnost, sestoupila rodina do údolí na Hromovku ve Špindlerově Mlýně. Brzy se stěhovali do největšího hostince v Horním Maršově. Od podzimu 1986 už Petr chodil pěšky z Boudy Jana do Velké Úpy k autobusu do školy v Maršově. V zimě sjížděl na saních, ale zpět to bylo vždy po svých. V roce 1990 rodiče hotel v privatizaci koupili a stal se jejich skutečným domovem. Petr se rád vrátil po škole v Praze na hory a postupně od maminky Jaroslavy převzal starost o celý provoz s ubytováním a restaurací. V Boudě Jana už je sedmatřicátou zimu a zná všechny nástrahy a těžkosti. Hlavní příjezdovou cestu přetíná v zimě sněhem zapadaná sjezdovka Portášky. Proto musí jezdit po staré příkré cestě. Rolbou opatřenou radlici Petr udržuje stejnou vrstvu sněhu, aby odtával rovnoměrně v celé délce trasy. Jedno auto má v zimě opatřené pásy, druhé terénní pro ledový povrch kvalitními řetězy. Jejich nasazení a sundání zabere chvíličku, pak nemusí překládat nákupy z auta do rolby. Přesto je každá zimní návštěva údolí malým dobrodružstvím. Počet jízd mezi boudou a silnicí se navýšil s dětmi. Josefina a Matěj chodí v Peci do školy a až pětkrát týdně do lyžařského oddílu. Ještě několik let musí táta zajišťovat jejich bezpečnou přepravu. Petrova partnerka Veronika je z branže, praxi získala i v hotelu Horizont v Peci. Dobře rozumí provozu horské boudy a velmi přispěla k udržení sto dvacet let nepřetržité služby horského domu. Před několika lety s Petrem vyřešili stálý stres způsobený především nedostatkem spolehlivého personálu. K naší lítosti uzavřeli vyhlášenou restauraci pro neubytované hosty. Potom si mohli z personálního sektoru udělat vlastní velký byt a děti navyrůstají „na place“, jak to zažil Petr. Provoz hotelu teď zajišťují téměř bez cizí pomoci a vědí, že Bouda Jana a jejich rodina bude i na odlehlém místě prosperovat.

Adolf Čapek Vaněk

Dnes kolem vede oblíbená sjezdovka Zahrádky. Když se tu v prosté chalupě v květnu 1898 narodil pozdější lyžařský mistr a první olympionik z Peci **Josef Adolf**, byl pod jejich loukou vysoký les. Na sjezdovku se Adolfova louka i les proměnily až

*Lyžařský mistr Josef Adolf
ve své boudě na Zahrádkách, 1932.*

v roce 1959, u toho už Josef nemohl být. Přestože mu začátek závodnické kariéry poškodila Velká válka, stal se potom lyžařským mistrem Německa, Švýcarska a Československa. Tehdy byla jedinou závodní disciplínou severská kombinace složená z běhu na lyžích a skoku. Josef Adolf byl výborný běžec a horší skokan. Proto na první zimní olympiádě v Chamonix 1924 nezískal medaili a po nejhorším skoku ze závodníků první desítky skončil celkově šestý. O rok později na dodatečně uznaném mistrovství světa v Janských Lázních v hlavní soutěži severské kombinace skončil druhý. Adolfovu lyžařskou dráhu jsme už popsali (VV 43/2015) i se smutným koncem, kdy v životní formě s vyhranou kvalifikací na olympijské hry ve Svatém Mořici 1928 onemocněl a bez antibiotik si poškodil plíce. Najednou měl čas se věnovat podnikání. S manželkou Idou *1898 pocházející z protější stráně Braunbergu požádali 12. března 1930 o stavební povolení k přestavbě a přístavbě svého domu čp. 42 na Zahrádkách. Už 29. srpna měli kolaudaci a povolení k užívání třípodlažního pensionu. Dům nazvali Nová Adolfova bouda a v prezentaci nikdy nezapomněli uvést majitele jako skimeistra a ještě upozornit na úžasný výhled směrem na Sněžku. Výhled je krásný dodnes, ale Josef Adolf musel dům plný sportovních trofejí nuceně opustit už v polovině května 1945. Nebyl členem nacistické strany, stejně jako další starousedlíci, o kterých píšeme v tomto vydání. Jenže téměř nový pension chtěl zabrat a jak se brzy ukázalo i vyřadit národní správce František Volhejn. S „válečnou kořistí“ zmizel už po půl roce. Nová správa přiřadila konfiskovaným boudám česká jména často bez návaznosti na ta původní. V Peci se uplatnila i jména významných osobností národních dějin. Husova bouda připomíná reformátora církve, Žižkova středověkého vojevůdce, Purkyňova vědce, Bivoj mytického bojovníka, Smetanova hudebního skladatele. Tady ovšem zapracovala lidová tvořivost a bouda na sjezdovce Hnědý Vrch je nyní Smetánka, jako ta květina. Adolfova bouda nese jméno geniálního Čapka. Jen nevíme, jestli světového spisovatele Karla nebo jeho bratra Josefa. Významný malíř zahynul jako vězeň svědomí v koncentračním táboře Bergen-Belsen. My o boudě nemluvíme jinak než jako o Čapkárně.

Vaňkové jsou sportovní rodina z Moravy. František Vaněk I. reprezentoval v hokeji Československo na několika mistrovstvích světa a na olympijských hrách v italské Cortině d'Am-

*František Vaněk III. s Michaelou a jejich synem Františkem IV.
pod původním vývěsním štítem dnes Čapkovy boudy, 2023.*

pezzo 1956 a v americkém Squaw Valley 1960. Stejně jako Josef Adolf na olympijskou medaili těsně nedosáhl, z mistrovství světa ji přivezl čtyřikrát. František II. hrál také hokej, tak to mělo být i u Františka III. Jenže, v roce 1995 se František II. s manželkou Zuzanou rozhodli pro životní změnu. Jezdili z Brna lyžovat do Pece a využili možnost koupit horskou boudu na sjezdovce Zahrádky. **František Vaněk III.** se ve třech letech ocitl v kraji pod Sněžkou, kde místo bruslí připínal lyže. Na tréninky lyžařského oddílu Slovan Pec to měl ze všech dětí nejbližší, rodiče malého kluka nemuseli nikam vozit. Prostě sjel na lyžích dolů a vlekem se vrátil domů. Poté, co František III. vystudoval v Brně právnickou fakultu, se musel rozhodnout, jestli se vydá na dráhu advokáta nebo se jako otec stane boudařem. Hory a Čapkova bouda zvítězily, v roce 2019 od rodičů převzal celý provoz. To už věděl, že na boudě neexistuje pevná pracovní doba, nejtěžší je zajištění personálu, při střídání turnusů musí během dopoledne ve dvou lidech převléknout pětadesát postelí a při tom ještě zajistit úklid a chod hospody s klienty ze sjezdovky. Během covidové uzávěrky František trénoval vaření v kuchyni, aby dokázal v případě nouze zaskočit za kuchaře. Dnes má šéfa kuchyně i střídajícího kuchaře a dva číšníky. K péči o boudu si přibral funkci místostarosty horského města Pec pod Sněžkou. Frantova partnerka Míša je komerční fotografka se specializací na svatby, reportáže a ateliérové portréty. Za prací vyjížděla i na rodnou Moravu. Po narození Františka IV. si zvyká na nepřetržitý život v horách, v létě téměř na samotě, v zimě mezi stovkami lyžařů projíždějících celý den kolem jejich domu. Hlavními hosty Čapkovy boudy jsou školní skupiny. Tady se děti učí lyžovat a poznávat hory. Boudy vychovávají další generaci milovníků Krkonoš. Jestli si i František IV. zvykne na život mimo zimní dojezd autem a stane se následníkem na Čapkově boudě, je ještě moc brzy předpovědět. Jeho táta s téměř třicetiletou zkušeností mu má co předat.

Horalky z Braunbergu

Nejdelší sjezdovka v Peci se jmenuje Hnědý Vrch, což vychází z původního názvu luční enklávy Braunberg. Není to podle hnědé barvy, ale podle kdysi zde dominantního jména rodu Braun. Zkomoleně kopci říkáme Bramberk. Nezávisle na sobě do Pece přišly v roce 1961 dvě ženy, které s místem spojily své životy. Zubní laborantka **Miluše Kettnerová** o svůj obor ztratila zájem, když jejímu otci dentistovi komunisté zabavili soukromou ordinaci. Snad i proto se se svým druhým manželem Karlem Kettnerem vydali na hory. Přijali je na boudě Lucký, Karel byl kočím a Miluše fíčkou, jak se říkalo pomocné síle v kuchyni. Když v roce 1968 skončil vedoucí Štěstný, stala se z fícky boudařka. Jenže brzy nato manžel Karel zemřel a Miluše se rozhodla emigrovat do Švédska. Nejprve předala boudu svému synovi z prvního manželství. Petr Lev potom boudu Lucký vedl jednadvalet až do roku 1990, kdy nastoupil na městský úřad jako místostarosta. Jenže Miluši Kettnerové se v cizí zemi nelíbilo, využila Husákovu amnestii a vrátila se na Hnědý Vrch. Zakoupenou horskou chalupu přeměnila na skromný pension U Kettnerů s osmnácti postelemi. Jezdili k ní hlavně hosté z východního Německa a podnik fungoval skvěle i s pomocí syna Petra z nedaleké boudy Lucký. Významnou postavou Pece pod Sněžkou byl prvorepublikový major jezdecký, jeden ze tří prvních vlekařů, horolezec a člen Horské služby Bedřich Horák. Po komunistickém převratu v únoru 1948 se schoval v malinké boudičce v Modrém dole. Platonicky miloval vdovu Milušku Kettnerovou. Boudaře po-

Boudařka z Hnědého Vrchu Miluše Kettnerová, 1972.

Míša a Věra Kopečtí s malým Mítou a pomocnicemi v boudě Jitřenka Danou, Táňou a Věrkou, 1972.

máhal s údržbou chalupy, jak říkali jejich sousedé, udělal, co jí na očích viděl. Jednou pozval ke své přítelkyni na návštěvu kamaráda horolezce Vaška Ďoubala a vdova se znovu provdala. Ovšem za Václava. Béda měl potom ještě smutnější oči, ale chalupu na Hnědém Vrchu navštěvovat nepřestal.

Věra Kopecká je o generaci mladší než její v roce 1996 zesnulá sousedka a přítelkyně Miluše Kettnerová. Do Pece pod Sněžkou přišla ve dvaceti a po dvašedesáti letech je nejdéle sloužící mezi všemi boudaři. Rok po svatbě s Miroslavem Kopeckým, známým jako Mít'a, přišli na odlehlé Jelení louky. Věra nastoupila do kuchyně a Mít'a ke koním. To už měli malého Mít'u, našeho pozdějšího spolužáka a kamaráda. Zeleným dolem k boudě vedla jen stará cesta podél potoka s šířkou přesně na saně. Po té Mít'a vozil zásoby i zavazadla hostů. Mladá rodina bydlela v zadní chalupě se stájemi pro koně a krávy. Po dvou letech je povolal na Výrovku Mít'ův bratr Zdeněk, tak šli do ještě nepohostinnějšího místa. Provizorní Výrovka nahradila původní pěknou roubenou, ale dávno vyhořelou boudu. Proto museli celou zimu odhazovat sněh ze střechy, aby konstrukce vydržela. Často jim zamrzla voda, což byl pro Věru s dvouletým synem problém. Večer po práci nandala do ruksaku špinavé prádlo a při svitu měsíce šla na Luční boudu vyprat. Nepostradatelné mokré kusy zabalila do ruksaku, zbytek rozvěsila a vzala suchý příště. Brzy se vrátili na Jelení louky, ale mezitím se vyměnil vedoucí a nový byl přesvědčený komunista. Proto vzali stejnou práci na boudě Svornost, ovšem tehdy se nejvýše položená bouda na Zahrádkách jmenovala Stalingradská. V roce 1968 se stali správci jejich osudové boudy Jitřenky na Hnědém Vrchu a vydrželi tu téměř třicet let. Věra dělala účetnictví a zaskakovala, kde bylo třeba. Pečení sladkého byla její specialita. Měli k sobě pět lidí personálu na dva domy s padesáti lůžky a plnou penzí. O víkendu uklízeli dům dvakrát. Hlavní turnus pobýval od neděle do soboty a ze soboty na neděli přijeli víkendoví hosté. Když malý Mít'a začal chodit do školy, vyprovodili ho alespoň na kraj lesa. Hodně se změnilo s otevřením sjezdovky Hnědý Vrch. Sami stihli občas lyžovat a malý Mít'a se mohl domů vracet lyžařským vlekem. Vyrostl z něho výborný závodník. To už si záchranáři velkého Mít'u Kopeckého zvolili náčelníkem Horské služby v okrsku Pec pod Sněžkou. Jako dobrovolný člen vykonával v zimě nejméně dvanáct celodenních služeb, organizoval setkání členů a řídil záchranné akce. Jeho práci pak musela zastat manželka. Koně už dávno vyměnili za rumunské terénní auto ARO a dostali i první sněžný skútr. Zlepšila se i příjezdová cesta k boudě, stále především v zimě žili jako na ostrově. Po zimě přišla mezisezóna a s ní oddech a výlety nejen do údolí. Místní lidé hodně drželi pohromadě a navštěvovali se i na boudách. Paní Věra přiznává, že je hrdou boudařkou a má to i po těch letech na horách moc ráda. V pětadesáti letech jim podnikovou boudu Jitřenku nad hlavou zprivatizovali. Už s tím trochu počítali a u dolní stanice sjezdovky Javor si koupili malý pension pojmenovaný U Potoka. Před domem končí celoročně sjízdná silnice, po mnoha letech si Věra došla bez auta nakoupit. Do nového domova si vedle menší námahy z Jitřenky přinesli řadu stálých a jim milých hostů. Náčelník Mít'a zemřel předčasně a paní Věra už sedmnáct let vede pension sama, v poslední době s vydatnou pomocí nejstaršího vnuka Daniela. Ve dvaosmdesáti už nelyžuje, ale celou zimu má sjezdovku Javor jako na dlani a sleduje lyžařský cvrkot. Druhý vnuk Adam byl v juniorské sjezdářské reprezentaci, ale po náhlém úmrtí Miti juniora

s vrcholovým sportem musel přestat. Mít'a jako jeden z mála místních postavil a provozoval vlastní hotel se jménem Krokus v centru Pece. Naproti ještě stihl dokončit dům s apartmány k pronajímání a se sportovním obchodem HUDY. Boudařka Věra si přeje, aby vnoučata úspěšně dál zajišťovala jimi vybudované služby a jméno Kopecký mělo nadále dobrý zvuk v místní komunitě i mezi hosty.

Stínový parlament

Začalo to čekáním, až přivezou maso. Boudaři jezdili s povozy či se saněmi nakupovat a dvakrát koně do údolí nehnali. Tak před Hospodou Na Peci či Hvězdou stála zaparkovaná spřežení, zatímco si jejich kočí dávali kávu, v zimě zředěnou rumem. Postupně vznikla tradice zastavit se při nákupu na chvíli v hostinci, i když maso od řezníka Volanského, pečivo od pekaře Kozáka a potraviny z Hilschova konumu byly dávno připravené. U jednoho stolu seděli kočí a u druhého výš postavení boudaři. Mít'a Kopecký vyprávěl, že si k nim nemohl jen tak někdo přisednout. Ke stolu boudařů musel nového člověka přivést někdo ze štamgastů. Mít'u v roce 1961 uvedl vedoucí boudy Jelení louky pan Šimek, potom se stavoval „na kafe“ dalších pětadvacet let. Většinou šlo o krátkou návštěvu, ale když řeč hezky plynula, volali do hospody kuchaři a kuchařky z bud, že bez nákupu oběd nedovaří. Probírali se novinky z obce i politiky, sháněl se personál, náhradní díly a řemeslníci. Jedno pravidlo platilo po celou dobu, u stolu neseděl žádný komunista. V pozdějších letech byl stálým účastníkem zasedání stínového parlamentu, jak jsme dříve sezení říkali my zvenčí, také lékař Miroslav John zvaný Džony, vedoucí lyžařských vleků Franta Vambora, a snad jen boudař Herbert Berger držel tradici stejně dlouho jako Mít'a Kopecký. Ta přetrvala i když koně nahradila terénní auta, sněžné skútry a rolby. Pecký parlament nerozpustily sváry zasedajících, jak to vidíme v politice, ale neúprosný čas, během kterého staří boudaři odešli. Před více než patnácti lety založili volné sdružení Boudaři provozovatelé služeb z Lučin, Zahrádek, Vysokého Svahu, Hrnčířských bud, Lesní boudy či Hnědého Vrchu. Řeší podobné problémy jako jejich předchůdci, možná mají větší obavy o budoucnost svého řemesla. Stihnou se potkat sotva párkrát měsíčně, ale jsou připraveni si kdykoliv vzájemně pomoci.

www.pecpodsnezkou.cz

V zimě 1977 před obchodem i hospodou Hvězda už kromě koňských povozů stály také terénní auta a první sněžné rolby.

Rodina Rumler u pozdější hájovny na Staré Hoře, 1930.

Hajní ze Staré Hory

Lesníci po staletí obývali v kraji pod Sněžkou samoty na odlehlých místech hor, aby měli přehled o svém revíru. Extrémním případem byla nezapadléjší hájovna na Vasově louce ve Lvím dole na jižním úpatí Sněžky. Údajně ji vypálili jako pomstu pytláci v lednu 1897 a lesní správa vzdálenou hájovnu neobnovila. Dnes už jen hajný Ota Vihan ze Šimonovy stráně žije v místě bez zimního příjezdu auta. V Horním Maršově byly celoročně obývané a v zimě těžko přístupné dvě hájovny na Krausových boudách, dvě v Horních Lysečínách a po roce 1945 jedna na nejvyšším místě osady Stará Hora. Už jen ta slouží k trvalému bydlení místních lidí. Chalupu Temný Důl čp. 12 získala lesní správa jako konfiskát po vysídlené rodině Rumler. Tehdy sem nevyjelo auto ani v létě, proto první hajní byli mladí kluci bez rodiny. Ladislav Halouzka na Staré Hoře sloužil od jara 1952, než odešel do kraje na revír u Miletína. Několikrát jsme se v Temném Dole potkali, k hájovně na místě s nádherným výhledem se rád vrací kvůli oživení vzpomínek na pobyt v horách. **Stefan Braun** *1911 začínal službu hajného za hraběte Jaromira Czernin-Morzina v rodné Malé Úpě. Bydlel v otcově chalupě na Patschově straně bez sjízdné cesty. Proto ovládal přepravu zásob, materiálu i lidí na saních rohačkách, což se mu později hodilo. V rodném kraji mohl po válce se svou paní Marií zůstat jen

Stefan Braun při cestě do krmelce na Staré Hoře, 1960.

proto, že uměl řemeslo dřevaře. Kácel ruční pilou stromy a dřevo svážel na saních k silnici. V roce 1953 získali s manželkou a třemi syny československé státní občanství a už v červenci převzal od Halouzky revír i hájovnu na Staré Hoře. V chlévě měli dvě krávy, samozřejmě každý hospodářství byli králíci a slepice. O zdejší lesy se rád staral až do penze. Nahoru k chalupě stoupal tisíckrát po křížové cestě z Temného Dolu nebo častěji dnes zarostlým chodníčkem od zámku. V září 1979 už bydleli důchodci Stefan a Marie Braunovi ve služebním bytě státních lesů u silnice v Horním Maršově, kde jsem je několikrát navštívil a vyslechl jejich životní příběh. Hajný vyprávěl jednu ze čtyř zaručeně pravdivých verzí vzniku Červeného kříže na Dlouhém hřebenu. Vzpomínal na sušení sena na Vasově louce nebo mezi klečí na Kouli. V roce 1937 řídil dvacet dřevařů při kácení souší v roklicích Koule i následné svážení dřeva na saních do Spáleného Mlýna. Nakonec s pokorou jemu vlastní vysvětlil, kolik prožili utrpení. Prostým horalům válka rozvrátila život. Stefan omrzl při obléhání Leningradu, jen díky zkušenostem z hor si zachránil nohy. V důsledku války přišel o všechny čtyři bratry. Heinrich a Rudolf zůstali na východní frontě, Adalbert padl v Itálii. Hajný se po zranění páteře střepinami šrapnelu jako jeden z mála chlapů vrátil do Malé Úpy, ostatní buď padli nebo byli v zajetí. Čtvrtý nejmladší bratr Alois zůstal doma. Když se dozvěděl, že jej poslední transport do Německa odloučí od milované dívky, vzal si čerstvě osmnáctiletý kluk v říjnu 1946 život. Neštěstí Braunovy postihlo i později na Staré Hoře. Nejstarší syn Ernst zemřel na rakovinu a prostřední Günter se v září 1967 zabil při vojenské službě v československé armádě. Podle učitelů z maršovské školy byl velmi nadaným studentem, jeho pohřbu se ve starém kostele zúčastnily stovky lidí včetně autora tohoto textu. O rodiče se postaral nejmladší Hubert Braun, byl stejně jako táta hajným, ovšem s revírem v Žacléři. Stefan s Marií společně do posledních dnů chodili pravidelně na maršovský hřbitov zapálit svíčku na hrobech svých nejbližších. Tak si horaly místní lidé pamatují.

Petr Vávra je nyní nejdéle sloužící lesník v kraji pod Sněžkou. Začínal v revíru na Rýchorách, ale doma je čtyřicet let na lesnickém úseku Stará Hora. Tam jsou i místa se známými turistickými cíli jako Emmína cesta, Červený kříž, kaple Narození Páně, jelení obora U Tygra, křížová cesta s kaplí svatě Anny. Od roku 1978 za-

Petr Vávra s trofejí korunového desateráka, 2022.

žil několik překotných reorganizací lesní správy i masivní odumírání porostů kvůli sirnatým exhalacím a tím odlesnění velké plochy Dlouhého hřebene. Staral se o úplné zalesnění imisních holin. Po roce 1994 se v jeho revíru Stará Hora na mnoha místech podařila příkladná změna druhového a věkového složení lesa. S oteplováním klimatu ho trápí kůrovec i prosté usychání starých porostů v důsledku sucha. Jednou z jeho odpovědí je příkladná podpora přirozené obnovy lesa. Petr se s manželkou Ludmilou a malým synem přestěhoval do hájovny na Staré Hoře čtyři roky po Stefanu Braunovi v listopadu 1984. V tu dobu lesníci zpevnili cestu, ale sjízdná byla jen v létě. Po narození dcery Šárky byly zimní cesty s dětmi do údolí náročnější. Hajný Petr jako první prošlapal cestu, Lída děti doprovodila alespoň na louky nad zámek. Když se v roce 1990 uvolnila hájovna u silnice v Dolních Lysečínách, rozhodli se přestěhovat do údolí. Petr Vávra posledních devět let pečuje o početné stádo jelení zvěře uzavřené kvůli omezení škod na lese v přezimovací oboře U Tygra v Horních Lysečínách. Jako správný hajný je i uvážlivým myslivcem. Pro udržování přijatelných stavů zvěře loví holou i mladé jelínky. V Krkonoších se dodržuje mnoholetá tradice, lesník má při životním jubileu možnost ulovit velkého jelena. Při padesátinách Petrovi přišel před mušku kapitální kus. Mohl jej ulovit, ale nechal krále lesa odejít a místo něho vybral staršího jelena s průměrnou trofejí. Tak to udělal i při šedesátinách. Při procházce po Dlouhém hřebenu vidíme, jak by měl v budoucnu vypadat pestrý krkonošský les. Proto je Dlouhý hřeben zajímavým turistickým cílem. Jsme rádi, že zrovna u nás se o les stará Petr Vávra.

Rok byla hájovna na Staré Hoře prázdná a schylovalo se k jejímu prodeji chalupářům. V roce 1991 se vrátil z vojny Michal Ševc a do hájovny se nastěhoval. Po otci Bohoušovi převzal jelení oboru U Tygra. O zvěř se každou zimu staral patnáct let. Ted' odváží kamionem krkonošské dříví na skládky pod horami. V roce 1996 Michal koupil nejvýše položené stavení obydlené rezidenty obce Horní Maršov. Vzal si Oldřišku ze sousedního domu chalupářů

a vychovali na Staré Hoře dvě děti. Kvůli dojíždění do práce a dětí do školy udržují, pokud to množství sněhu dovolí, i v zimě sjízdnou prudkou cestu. I proto Michal s rodinou na krásném místě na Staré Hoře šťastně žije přes třicet let a Oldřiška může od nového roku posílit tým Veselého výletu.

Koňákem celý život

Koně měli v Úpském údolí sedláci, majitelé panství, velkých bud na hřebenech a povozníci. Hospodáři z horských lučních enkláv si vystačili se zapřaženým dobyt看, saněmi rohačkami a nejčastěji s dřevěnou krosnou. V maršovském zámku byla v nejstarším východním křídle prostorná koňská stáj, později přestavěná na kino s osmdesáti místy k sezení v deseti řadách. Hrabě Josef Czernin-Kinsky i po sedmdesáti letech vyjmenoval koně, jak v maštali stáli vedle sebe. Dlouho jediný lékař v kraji pod Sněžkou Wenzel Lahmer byl také prvním místním fotografem. Na jeho skleněných negativech jsou zachycené páry koní zapřažené do těžkých vozů, bryček a saní. V létě 2016 se v naší redakci zastavila devadesátiletá Helena Nowak narozená v Maršově v rodině povozníka **Heinricha Kühnela**. Vyprávěla nám příběh otce, který lékaře Lahmera vozil do vzdálených míst východních Krkonoš za pacienty a často i v noci k porodům. Tatínka poznala na několika fotografiích. Bydleli v domě naproti novému kostelu. V suterénu měli stáje a zaparkované čtyři různé kočáry. Nahoře teta Anna a strýc Vinzenz Gleissnerovi vybírali mýto od každého povozu, který projel po státní silnici. Do první světové války musel Heinrich Kühnel narukovat i se svými koníky. Domů se vrátil vyhublý, že jej vlastní rodina nepoznala. A bez koní. Začínal znovu, i tak dokázal udržet děti na studiích. Jeden syn studoval medicínu, než jej z univerzity vytáhli na východní frontu, kde po šesti týdnech padl. To už se povozník Kühnel nedozvěděl, od roku 1939 leží v rodinné hrobce na maršovském hřbitově. Učitelka Helena Nowak byla vděčná za fotografii tatínka na kozlíku kočáru. Ještě před Velkou válkou vezl doktora Lahmera s lékařskou brašnou a taky s manželkou a dcerou do Malé Úpy. Sama o všechny rodinné fotografie přišla při kontrole v lágru v Mladých Bukách, když nastupovala v červenci 1946 do transportu. Paní Helena zemřela půl roku po poslední návštěvě starého domova, děkujeme nahoru za její vzpomínky.

Heinrich Kühnel veze rodinu doktora Lahmera do Malé Úpy, 1910.

Ob jeden dům vedle Kühnela otevřel za války v novém domě povoznictví kočí Friess. Jeho rodina odešla do Německa při divokém odsunu v červenci 1945. Po přestavbě je tu dnes pension Lípa. Jan Hampl pocházel ze selského hospodářství nedaleko České Skalice, s koni pracoval od dětství. Když s nimi přišel do Maršova, otevřel si povoznickou živnost ve Friessově domě. Brzy zjistil, že je tu málo místa pro uskladnění sena, proto si v roce 1952 vybral a koupil jeden z prázdných statků v Maršově 3. Po komunistickém puči přišel o volnou živnost, i s povozem se nechal zaměstnat v Dixově brusírně dřeva v Temném Dole. Než v roce 1965 požár ukončil provoz, vozil dřevo, hotovou dřevovinu, škváru od kotle i dřevěný odpad. Jeho bratr Adolf Hampl měl po válce povoznictví v Peci, kde zásoboval horské boudy. Když před zimou potřeboval posílit kapacitu, žádal o pomoc bratra Jana. Jezdili za sebou s povozy na nejvýše položené boudy včetně vrcholu Sněžky. Další přívídělek měl Jan Hampl z přibližování dřeva. S politickým uvolněním na konci šedesátých let si obnovil živnost a potom do konce života tahal v lese klády. Jeho syn **Jan Hampl** poprvé sám zapřáhl a tahal kulatinu u Reissových domků v létě 1959. Bylo mu pět a půl roku. Ještě jako školákovi mu táta koupil vlastní kobyly. Od čtrnácti let přibližuje dřevo s přestávkou kvůli vojně, tedy třiapadesát let. Nikdy nedělal jinou práci. Choval nejméně patnáct těžkých tažných koní. Všechny už nepamatuje, vždy se jmenovali stejně jako jejich pán Honza. Už v patnácti letech stál na špatném místě, když ho kůň kopl zadní nohou do hlavy. Přežil jen náhodou. Potom mu ještě kůň dvakrát prošlápl nohu. Tahání klád terénem plným kamenů, pařezů, děr a jiných překážek na prudkých svazích vyžaduje neustálé hlídání každého kroku. Jen jeden jeho kůň se při práci zabil. Nejdelší trať s otcem tahali z Velkých Típettových bud ke zvoničce ve Vavřincově dole. To udělali jen tři otočky za den. Rekord má šedesát vytažených kubíků za dva dny. To bylo po sněhu. Největší závěs měl objem tři a půl kubíku, tedy skoro tři tuny. Nejraději kupoval alespoň čtyřleté koně v Polsku, ti už měli základní výcvik. Některý kůň se naučil práci v lese za několik dní, jiný vzdoroval měsíce. Nikdy na koně nepoužil bič, jen když jeli s vozem do lesa, prásknul do vzduchu pro silný zvuk. Zato jeho hlas se při povelích hot, čehý, curik a prr rozléhá po celém kraji. Mnoho let měl ve stáji dva hřebce, ale pracoval vždy jen s jedním. Pravidelně je střídal, druhý odpočíval v maštali. Když nemá v zimě práci, chodí s koněm na procházku jako jiní se psem. Než postupně koně nahradily vyvážecí soupravy, bylo v údolí Úpy

Jan Hampl drží při kování hřebce Honzu, 2013.

Pro klasiku upravená trasa po Mánkové cestě, 2023.

vždy nejméně deset koňáků s vlastním potahem. Nyní na sezónu přijíždějí dva tři koně z kraje, dvě stálé stáje s tažnými zvířaty jsou ještě v Dolním Maršově. Před rokem Janovi ve stáji pošel na mrtvici dvacetiletý kůň. Koňák říká, že zbylý hřebec jedenáctiletý Honza je jeho poslední. Až odejde i on, skončí Janovi celoživotní práce a tím nejspíš zmizí i poslední místní tažný kůň od Horního Maršova po vrchol Sněžky.

S lyžemi i na Dlouhý hřeben

Z Horního Maršova vedou lyžařské trasy do tří směrů, na Rýchory, Světlou horu a na Dlouhý hřeben. Se sjezdovými lyžemi se hosté na autobusové zastávce rozhodnou, jestli pojedou zdarma skibusem do Pece pod Sněžkou nebo do Janských Lázní. Ve SkiResortu jsou za několik minut. Z Malé Úpy prochází přes Albeřice, Rýchory a Horním Maršovem na Světlou a Černou horu Krkonošská lyžařská magistrála. Upravené stopy pro klasiku i bruslení patří na Světlé hoře k nejkrásnějším v Krkonoších. Při dostatku sněhu jsou všechny tři směry atraktivní i pro túry na skialpových lyžích s pásy. Na Starou Horu vede křížová cesta, ze které se nad posledními chalupami pokračuje po svážnici k malému Červenému kříži a po Dlouhém hřebenu k velkému Červenému kříži. Kdo se vyzná, sjíždí průsekem z vrcholu Staré hory do osady Stará Hora a po loukách do údolí. Snad letos bude dost sněhu, abychom si užili tuto krásnou túru. Na protější severní straně je osada Honzův Potok a vzhledem k severní expozici je zasněžená každou zimou. Stoupání na Krausovy boudy je pěkné z Reissových domků po žlutě značené úzké cestě, sjezd do Temného Dolu v hlubokém sněhu po loukách Honzova Potoka je parádní. Z Horních Albeřic a Horních Lysečín je snadno dostupný upravovaný běžecký okruh okolo Dlouhého hřebene. To je dobré místo i pro rodiny s dětmi, protože je tu jen malé převýšení. S výjimkou dvou stovek metrů na západní straně okruhu u Cestníku. Ale při výhledech na západní stranu k Janovým boudám, Pěnkavčímu vrchu a Sněžce vytáhne telefon pro pořízení snímku snad každý.

Dobrovolní hasiči v Horním Maršově upravují čtyřkolkou s pásy a taženým bubnem se stopařem desítky kilometrů stop v okolí obce. Pro běžkaře začátečníky nebo jen krátké projetí je vhodný okruh kolem místní školy a trasa k rybníku v Lysečínách. Delší trasa s hezkými výhledy vede z Vodovodního údolí na Mánkovu cestu pod Rýchorami až po odbočku Růženiny cesty. Na západní straně Horního Maršova upravují stopu od informačního centra DOTEK u starého kostela na Reissovy domky, kde se napojuje na Krkonošskou lyžařskou magistrálu a oblíbený úsek k Modro-kamenné boudě. Zpět se sjíždí po horské silnici z Reissových domků do Maršova.

Sousedé z Rýchor Ernst Renner, Christina Paslerová a Josefa Machová, 2001.

Patrioti z Paslerova domu

Součástí města Žacléř je horská osada Rýchory, do války samostatná obec s více než dvěma stovkami stálých obyvatel. Potom mohly zůstat jen potřebné hornické rodiny, v roce 1950 tu žilo ještě přes osmdesát lidí. Po rozsáhlé bytové výstavbě spojené s rozvojem černouhelných dolů se postupně všichni přestěhovali dolů do města (též VV 47/2017). Většina starousedlíků si i potom držela rodný dům v osadě Rýchory. V říjnu 1990 jsem naposledy navštívil **Christinu a Helfrieda Paslerovi** v jejich domě v horní části Rýchor, kde přes léto pobývali. Vyprávěli příběhy svých rodin i ty z rodné vesnice. Vyjmenovali všechny hostince v obci, třeba Hampelova bouda stála přímo u státní hranice a majitelé původem z Bernartic se živili více pašováním petroleje ze Slezska než výcepem. Proto již zaniklému domu místní říkali Pašerácká bouda. Nejblíže od Paslerů býval hostinec Philomeny a Augusta Polzových, kam chodili na tančovačky. Viděli, jak neobydlený zděný dům v roce 1960 vojáci odstřelili jako nepotřebný. Jen dva kaštany připomínají jejich kdysi oblíbené místo. Otec Helfrieda Paslera postavil na místní poměry velký zděný dům čp. 11 místo staré chalupy v roce 1927. Hned vedle se v panské hájovně v rodině hajného Rudolfa Kummerta narodilo pět dětí. Šestým děckem byla Christina Paslerová, ale ta přišla na svět dole v hotelu Quentenmühle, který její otec v místě zaniklého mlýna v letech 1929 a 1930 posta-

Zdeněk Slováček a barvář Pepín, 2018.

vil (též VV 53/2020). Nyní se největší stavení v osadě jmenuje Ozón. Vzpomínali na těžké časy v době hospodářské krize, kdy o hotel přišli, i na odchod většiny sousedů do Německa v roce 1946. Christina přežila svého manžela a byla nejznámější vypravěčkou příběhů z milovaných Rýchor, i když jsme ji potom mohli navštěvovat už jen v bytě dole ve městě. Ještě stihla dohodnout prodej rýchorského domu člověku, který jí slíbil, že se postará o opravy a bude tu bydlet.

Nejvyšší lyžař na sjezdovce v Peci nešel přehlédnout, navíc jezdil na dlouhatánských svitlivě oranžových lyžích značky Fritzmeier. Tak jsem poznal v sedmdesátých letech **Zdeňka Slováčka**. Zajímal se o přírodu a vystudoval dřevařskou fakultu. Po revoluci s německým partnerem založili úspěšnou továrnu na výrobu oken, ovšemže plastových a hliníkových. Zdeněk řídil podnik s více než sto lidmi, až se v pětapadesáti letech rozhodl změnit život. Prodal podíl v podniku, rodinu nechal v novém domě dole v Žacléři a odstěhoval se na samotu v horách do Paslerovy chalupy. O víkendech a v létě jsou ve třech domech na dohled chalupáři, ale většinu roku je tu sám. Za rodinou sježdí terénním autem, v zimě končí prohrnutá cesta u Ozónu. Nahoru chodil pěšky, letos poprvé užívá čtyřkolku opatřenou pásy. K tomu má dobrou výmluvu, ve sněhu to neujde jeho stará fenka Bára. Chová dva psy, šestnáct holubů, osm slepic a kohouta Antona, který svým kokrháním budí chalupáře. Jmenuje se podle přítele Antonína Missbergera, který je také známým ranním ptákem. V létě se Zdeněk stará o čtyři krávy, bere je sem z kraje na zotavenou. V krmelci zakládá pro početné stádo jelení a srnčí zvěře. Myslivcům se psy dohledává postřelenou zvěř a ze všeho nejraději pozoruje přírodu. Hlásí nám do údolí pohyb rysa a vlků, posílá fotografie jeho kvetoucí louky se stovkami orchidejí. Osadou Rýchor prochází modře značená turistická cesta. Nad Paslerovkou je lavička s hezkým výhledem a cedulkou s výzvou k návštěvníkům: Chovejte se jako zvěř. Zdeněk se umí jadrně vyjádřit k nešvarům ve svém okolí a je mu jedno, kdo je činí. Takový patriot s přirozenou autoritou by se hodil v každé lokalitě v horách. Byl by pořádek i bez úřadů. V domě má malé múúúzeum, jak by řekl Trautenberg. Ke každému předmětu vypráví příběh. A venku na dřevníku visí ty dlouhé oranžové lyže od Fritzmeiera. Když jsem se u Zdeňka zastavil naposledy, na otázku, jak se mu po patnácti letech na Rýchorách žije, neváhal s odpovědí: „Našel jsem tu ráj.“

V Rýchorské boudě jako za starých časů

Jsou jako ostrov, boudy na hřebenech, co nemají sousedy. Vedle obtížné přístupnosti a drsného klimatu se jejich provozovatelé musí vyrovnat se syndromem Robinsona Crusoea, jsou na vše sami. Jelenka, Luční, Labská, Vosecká, Vrbatova, Výrovka a další boudy na české i polské straně Krkonoš. Patří mezi ně i Rýchorská bouda, nejvýše obydlené stavení města Žacléře. I když leží jen jeden metr nad tisícimetrovou hranicí, je to sem ze všech stran kus cesty. Proto je výborným cílem pro milovníky hor, obzvlášť, když na konci čeká dobrá služba. Ze Žacléře, Maršova a Svobody sem v šedesátých a začátkem sedmdesátých let pravidelně stoupali místní i přespolní. Máme s tím vlastní zkušenosti, my říkali, že jdeme na Maxovku, podle první zdejší útulny. Hostinský Luboš Provazník byl rázovitou postavou, hospoda za něho žila. Potom z boudy vzniklo školicí středisko Správy KRNP a pro pasanty zbyl místo hostince se „sloupovým“ sálem jen malinký bufet s hodně omezenou nabídkou. Ovšem při tematických pobytech se tu vystřídaly tisíce dětí a dospělých, někteří se nyní vrací za vzpomínkami. Před třemi lety získali v soutěži boudu do nájmu **Martina a Petr Valentovi**. Hosté brzy poznali změnu, na Rýchorách se zase vaří domácí

Martina a Petr Valentovi pod maketou Maxovy boudy, 2023.

jidla, je otevřeno od 10 do 17 hodin, i když zrovna prší. A opět se sedí v původním interiéru brzy sto let starého hostince. Díky otevřeným dveřím je tu vedle školních skupin hodně ubytovaných hostů, co se v létě i na lyžích vydali ze Žacléře na přechod Krkonoš. Boudaři Martina a Petr nejsou romantičtí nováčci, mají vzdělání v oboru a více než dvacetiletou praxi v horách. Navíc jsou úspěšní farmáři. Chovají šedesát kusů hovězího dobytka, v létě pasou i na Rýchorách a v nedalekých Sklenářovicích. Maso z vlastního chovu připravují i v Rýchorské boudě. K ruce mají dva už dospělé syny Matěje a Kryštofa, kteří získali lesnické vzdělání a z farmy jsou zvyklí pracovat. Nemají problém s odlehlostí jejich domova, stejně jako tři další mladí bezdětní spolupracovníci. V mezisезóně kvůli duševní očistě z boudy odjíždějí pryč mezi lidi, aby se zase rádi vrátili do nejkřidnějšího místa východních Krkonoš. Nejbližší, dva a půl kilometru vzdálený soused Zdeněk Slovák situaci na Rýchorské boudě komentuje stroze: „Výborný. A neznám lepší špekové knedlíky než od paní Martiny.“

Noví osadníci

V osadě Rýchory je pět celoročně obývaných domů s celkem sedmnácti lidmi. Do vysoko položené chalupy odešel ze Žacléře na důchod místní hajný Karel Nevřida s manželkou Hanou.

*Jakub, Kateřina a Josefina Stretti
v rýchorském ateliéru, 2023.*

Nedaleko Ozónu se v nově postaveném domě zabydleli herečka Jana Stryková se zvukařem Matějem Matuškou a jejich synem. Za prací dojíždějí do velkého města, i v zimě jsou především tady v horách. Malá chalupa v horní části Rýchor dříve nazývané Weichelt už skoro zarostla v neregulované zeleni, když ji před sedmi lety koupili **Kateřina a Jakub Stretti**. Stojí bokem mimo cesty, sem zavítá jen málokdo. Přesto se tady lidé z města rozhodli na trvalo usadit. Říkají, že i kvůli malým dětem a staré fence Rose. Na otázku, co je to zdravý domov, si odpověděli – Rýchory. Jakub je akademický malíř a restaurátor obrazů z rodiny s dlouhou tradicí v tomto uměleckém řemesle. V prosvětleném podkroví chalupy má Jakub ateliér s malířským stojanem a restaurátorskou dílnou. Pracuje i na obnově polychromovaných předmětů. Při záchraně nástěnných maleb musí odjet do kraje. Socioložka Kateřina vyrostla na Malé Straně a velmi ji zasáhl vylidnění atraktivní čtvrti pod Pražským hradem. Denní rytmus v horské chalupě určuje počasí a děti Hubert a Josefina, žáci ve čtvrté a třetí třídě. V zimě ráno sejdou nebo sjedou na lyžích dolů k Ozónu k zaparkovanému autu, kterým je odvezou do školy. Rychlejší variantou je čtyřkolka s pásy. Zpět jedou většinou až navečer po návštěvě kroužků, skauta či výborně vedené žacléřské lidošky. Necítí se tu osaměle, kamarádi za nimi rádi přijedou do pro ně exotického prostředí. Zatím se jen několikrát stalo, že je vánice a nový sníh nepustily do školy. Přejeme si více takto odvážných lidí, kteří ožijí nejen vysídlené Rýchory.

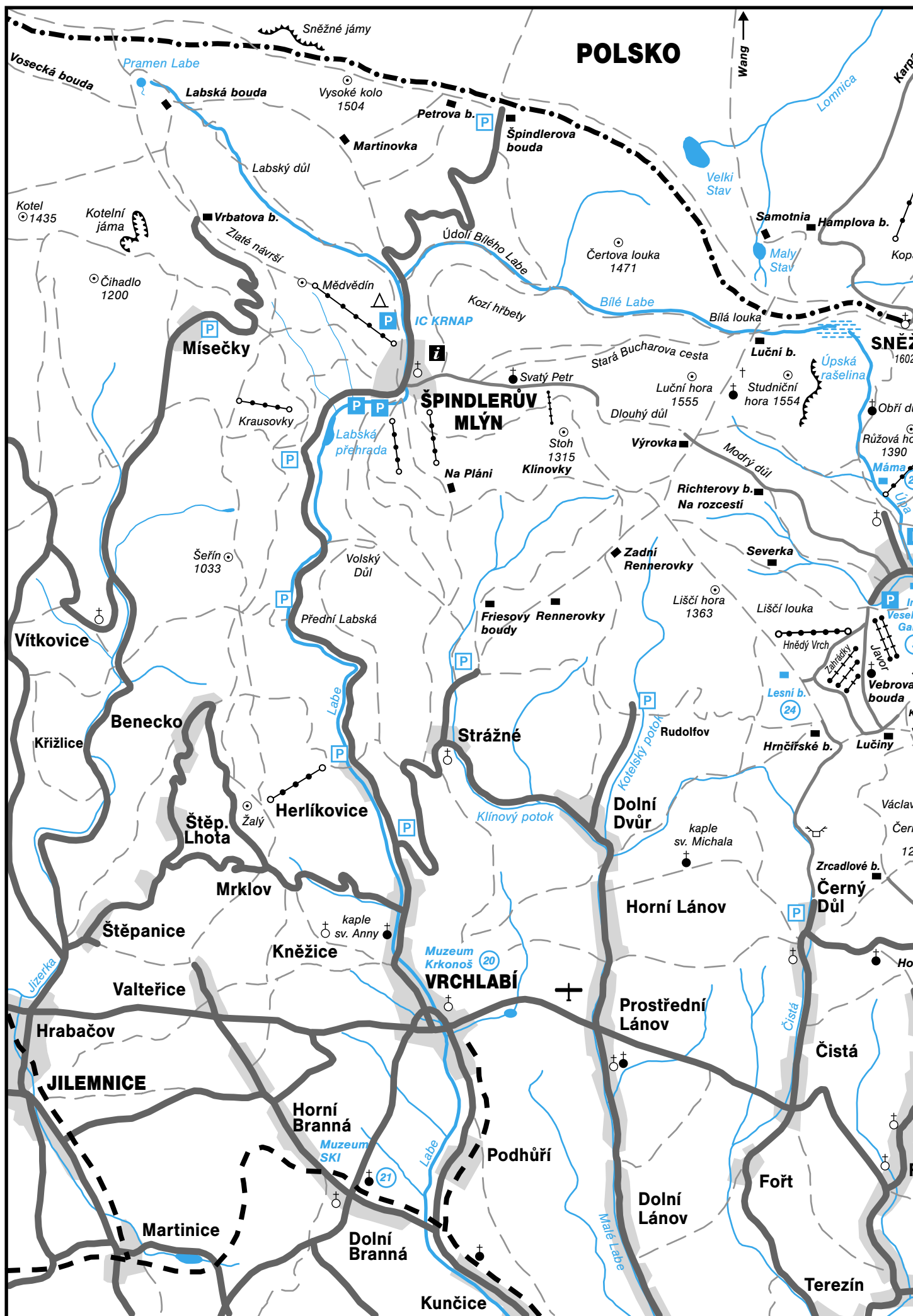
Tváře, které by neměly být zapomenuty

Novou sérii krátkodobých výstav v roce 2024 zahájí žacléřské muzeum v lednu představením ojedinělého projektu Tváře muklovského Vatikánu. Představuje na třicet malovaných portrétů vězňů z řad řeholníků a řeholnic, duchovních, biskupů, kteří byli pro svoji víru, názory a životní hodnoty pronásledováni minulým režimem. Autorkou portrétů je výtvarnice Barbora Pavelková působící pod pseudonymem Claudi Ondok. K vytváření portrétů ji inspirovalo setkávání s rodinným přítelem knězem, řeholníkem, vědcem a myslitelem Josefem Petrem Ondokem, který byl odsouzen ve vykonstruovaném procesu k sedmnácti letům odnětí svobody a ve vězení strávil dlouhých dvanáct let. Tento muž sepsal knihu vzpomínek na spoluvězně nazvanou Muklovský Vatikán. Příběh kněze malířku zasáhl do té míry, že zvolila jeho jméno za svůj pseudonym. Malbě každého portréту předchází detailní seznamování se s příběhem dané osobnosti. Na výstavě se například setkáte s portréty pátera Jana Rybáře, který je úzce spjatý s Krkonošemi a se Žacléřem, biskupa královéhradeckého Karla Otčenáška, Anastáze Opaska, profesorky Růženy Vackové, zachycena je i ctihodná matka Marie Vojtěcha Antonie Hasmandová. Ke každému portrétu je připojena vzpomínka a medailonek.

Výstava byla prezentována na různých místech, naposledy v Senátu a v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Velkým mezníkem bylo také uvedení výstavy v poutním domě Velehrad v Římě. Přáním autorky je uspořádat výstavu také v prostorách věznic, ve kterých byli duchovní internováni. Přijďte si prohlédnout tváře, které by neměly být zapomenuty. Výstava potrvá do 31. března 2024. Eva Rennerová

Městské muzeum Žacléř a Turistické informační centrum,
Rýchorské nám. 10, 542 01 Žacléř, tel. 499 739 225, e-mail:
muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin.

www.muzeum-zacler.cz, www.zacler.cz

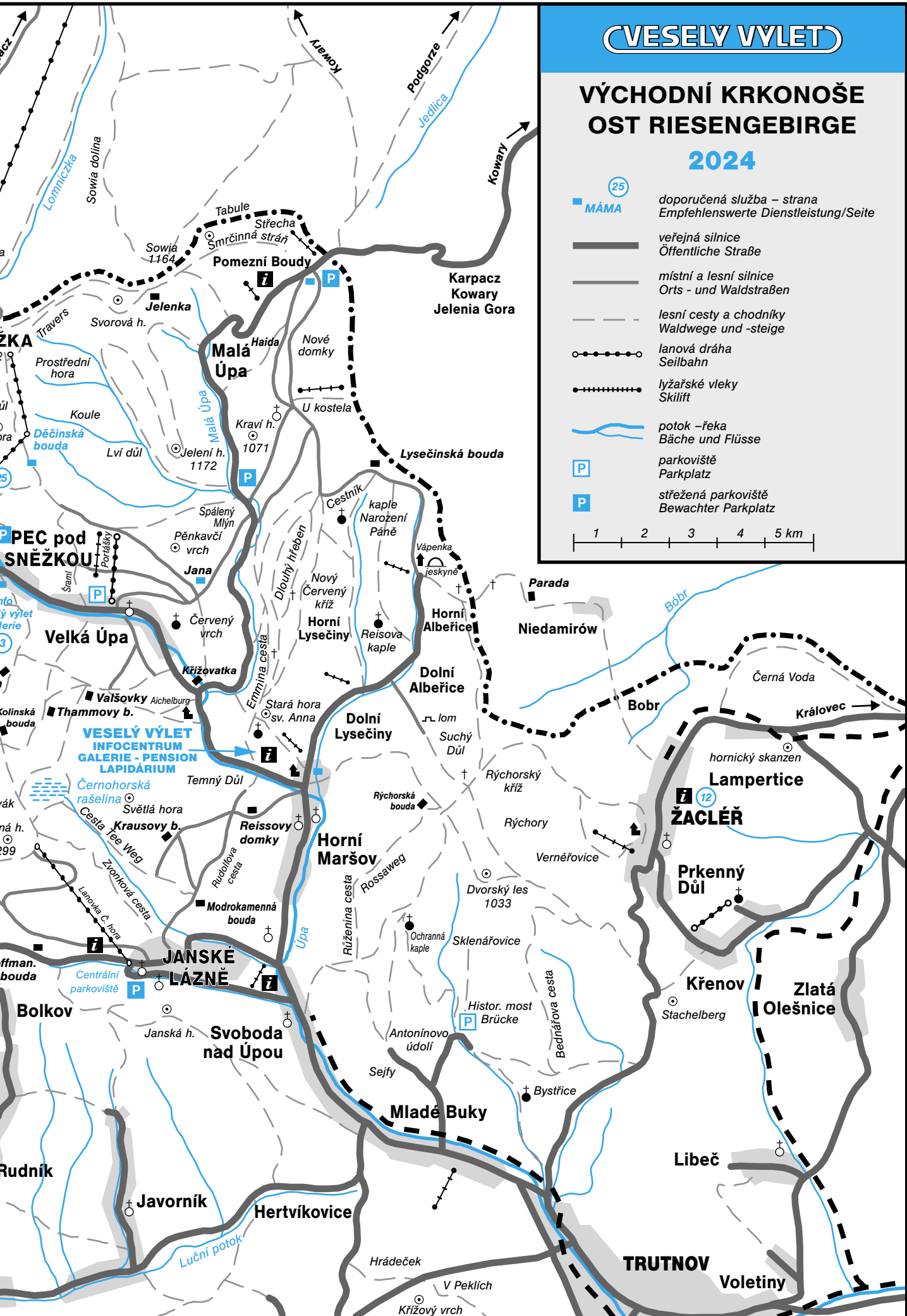

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2024

- 25 **MÁMA** doporučená služba – strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite
- veřejná silnice
Öffentliche Straße
- místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen
- lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige
- lanová dráha
Seilbahn
- lyžařské vleky
Skilift
- potok – řeka
Bäche und Flüsse
- P parkoviště
Parkplatz
- P střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz

1 2 3 4 5 km

Učitelka Růžena Jirušová s dětmi a pomocnou učitelkou před starou školou na konci prvního školního roku v Malé Úpě, 1947.

Učitelka od kostela

Po válce byla Malá Úpa rok bez školní výuky. Posledního německého učitele Josefa Patzelta zastřelila revoluční garda 28. května 1945. Děti starousedlíků vynechaly celý příští školní rok, během kterého většina z nich s příbuznými odjela transporty do různých koutů poraženého Německa. V Malé Úpě zůstalo jen čtrnáct rodin dřevařů a jejich dětí. Noví osadníci přicházeli i se školáky, proto sem v září 1946 dostala umístěnku učitelka **Růžena Jirušová** *1913. Byla to hrdá žena, svobodná matka, do hor přišla s osmiletou dcerou Hanou, které spolužáci říkali Hanula. Nastěhovaly se do dřevěné školy naproti kostelu svatého Petra a Pavla, do bytu roky obývanému rodinou řidičů učitele Patzelta. V prvním školním roce měla v jednotřídce s prvním až pátým ročníkem přes dvacet dětí včetně dcery Hany. Většina z nich neuměla česky. Zpočátku je učila německy. Pocházela z katolické rodiny, brzy zavedla výuku náboženství vedenou maršovským farářem Jaroslavem Mališkem *1912. Za kostelem u hřbitovní zdi zůstala prázdná vybydlená chalupa. Růžena Jirušová si ji pronajala a pozvala do Malé Úpy své prarodiče z matčiny strany Josefa a Marii Pleskotovy, aby jí pomohli s malým hospodářstvím představujícím dvě krávy, slepice a husy. Chalupu koupila až v roce 1959, ale to už jako chalupářka. Do histo-

rického centra Malé Úpy U Kostela ani dnes nevede v zimě sjezdová cesta. Okresní silnici za rakouské monarchie postavili od Mohornova dnes Spáleného Mlýna na Pomezni Boudy přes osadu Smrčí. Dokončena byla v roce 1914. Vytvořila podmínky pro vznik nového centra Malé Úpy na nejvyšším obydleném místě ve výšce 1 050 metrů nad mořem. Postupně se na Pomezni Boudy přesunuly podnikatelské aktivity, sídlo obce, poštovní úřad a v září 1948 i škola. Tak se Růžena a Hana Jirušovy přestěhovaly na Pomezni Boudy. Hana odtud mohla snadněji dojíždět autobusem do vyšších ročníků školy v Horním Maršově. Růžena Jirušová nadále docházela na bohoslužby a před mší zvala faráře Mališka na kávu a buchty. V novém režimu už skončila výuka náboženství a aktivním členkám komunistické strany z Malé Úpy velmi vadila náboženská angažovanost paní učitelky. V roce 1953 byl páter Mališek uvězněn a tlak na učitelku se vystupňoval. Hrála dobře na housle, s dětmi nacvičila národní písně včetně Masarykem oblíbené Ach, synku, synku. Kádrový profil jí nevylepšily ani besídky dětí pro rekreanty v zotavovnách ROH na Pomezni Boudách. Zdrčená opustila školu a Malou Úpu, školství přišlo o oblíbenou učitelku. Rodina nadále jezdila a dodnes jezdí do chalupy U Kostela. Hanula Jirušová se provdala za Miloše Pinku, což bylo požehnání pro jejich chalupu se vzácným maloúpským seníkovým vikýřem. Věnovanou péčí je dnes stavení čp. 71 jednou z nejcennějších staveb lidové architektury v Malé Úpě. Proto pokračovatelé na dřevěný plášť domu upevnili tabulku se vzkazem, že památku vlastníma rukama zachránil Miloš Pinka. Nástupci učitelky Růženy Jirušové svou péčí přispěli k uchování jednoho z nejkrásnějších zastavených míst Krkonoš.

Hospodský od kostela

Johann Tasler se přizemil do Dolní Malé Úpy ze Zahrádek v Peci v listopadu 1852. S manželkou Barbarou žili v malé chalupě, která později zanikla. Jeho syn Johann Tasler II. s manželkou Annou žili v nejmenší chalupě U Kostela, které se v socialistické éře trochu posměšně říkalo Zemljanka. Jenže k chalupě patřila rovná louka hned naproti kostelu, vedle školy a s farním úřadem přes cestu. Johann se vyučil řezníkem a spolu s Annou si splnili sen. V roce 1909 mezi chalupou a školou postavili na zelené louce hostinec. Jako poděkování za úspěšnou investici vztyčili u cesty na hranici pozemku boží muka se soškou svatého Jana Nepomuckého

V badatelně ústavu Paměť Krkonoš poznali na poškozeném negativu od Rudolfa Krause hostinského z Malé Úpy Johanna Taslera s manželkou Filomenou a synem Johannem, 1940. Za stejnými dveřmi hostince Sokolů boudy už osmý rok hospodaří Vendula a Pavel s dětmi Janem a Marií, 2023.

ukrytou před nepohodou v kamenné nice. Nejspíš neodhadli, že už za pět let nová silnice přesměruje hlavní zájem hostů na Pomezí Boudy. Ze sedmi dětí vybrali za svého nástupce druhého syna v pořadí **Johanna Taslera** III. narozeného v březnu 1895. Tím nechtěně přispěli k jeho pozdější smrti. Hostinský a řezník se nepletl do politiky, zato vedl místní spolek zimních sportů. Z jeho syna Ernsta rostl největší lyžařský talent z Malé Úpy v osmnácti letech zničený odchodem na frontu a těžkým zraněním (též VV 56/2022). I českou menšinou uznávaný hostinský Johann Tasler byl bez soudu popraven spolu s učitelem ze sousední školy a dalšími pěti lidmi v květnu 1945. Zbytek rodiny se musel z hostince ihned vystěhovat. Když do školy o rok později nastoupila učitelka Jirušová, hostinec i vedlejší starou Taslerovu chalupu užívali členové obnovené tělovýchovné organizace Sokol, kteří boudu nazvali Hnízdo libeňských Sokolů. S opětovným zákazem Sokola v době komunismu oba domy získali odboráři z národního podniku České loděnice a dlouhých čtyřicet let v lokalitě U Kostela nebyl otevřený žádný hostinec. V takovém stavu našel rodný dům Johann Tasler s tím jménem již čtvrtý v řadě, když se v červnu 1989 poprvé od války vrátil do starého domu. Páter se účastnil slavnostní mše při příležitosti dvoustého výročí založení kostela svatého Petra a Pavla. Potom přijel s krajany jako jejich pastor ještě několikrát. Je posledním žijícím rodákem z hostince založeného jeho dědou a babičkou. Libeňský Sokol získal hostinec a malou chalupu zpět po roce 1989 a tehdy vzniklo i současné jméno Sokolí boudy. Od února 2022 hostinec vlastní dřívější nájemci. Po pětasedmdesáti letech službu uvedli do normálního stavu, kdy majitel hostince je i provozovatel.

Učitelka ze Sokolích bud

Nic nenavštěvovalo, že se **Vendula Balzerová** stane boudařkou v Malé Úpě. Absolventka dvou vysokých škol s pedagogickým zaměřením mohla být učitelkou, ale získala v Praze zajímavou práci. Vedla sekretariát generálnímu řediteli největší české pojišťovny. Jenže její partner Pavel Tomáš pomáhal na horách svému bratru Marcelovi, který sedm let vedl boudy v Malé Úpě včetně Sokolích bud. Tehdy se Pavel rozhodl spojit život s horami. Pracoval tu na několika místech, až se v roce 2016 spolu Vendulou přihlásili do výběrového řízení na nájem horského hostince s ubytováním Sokolí boudy. Mezi mnoha kandidáty uspěli a před dvěma lety už jimi dobře vedený podnik koupili. Vendula pochází z Jizerských hor, závodila na lyžích, k zimním horám má vztah od dětství. Jenže dobře hodnocená práce v Praze ji naplňovala a nevěděla, jestli se jí vzdát. Patnáct měsíců vyjížděla ze Sokolích bud po čtvrté hodině ranní, v zimě do Spáleného Mlýna sjela na skútru. Následovalo očištění omrzlého auta, cesta do Prahy se zastávkou na pumpě, kde se

Letos nově otevřený kinosál v bývalé zotavovně Hořec na Pomezích Boudách sloužil i v provizorních podmínkách k občasným koncertům, divadlu a setkávání. Zapsaný ústav Paměť Krkonoš s obcí Malá Úpa sem pozval na happening Svoboda na hranici v říjnu 2019 generála Petra Pavla, dnes prezidenta České republiky.

převlékla do kostýmků a bot s vysokým podpatkem. Po nabídnutém dnu plném jednání a dalších podnětů absolvovala stejnou cestu zpět. Každý pracovní den. To musíte partnera a život na horách hodně milovat. I proto, že za sebou vidí konkrétní práci, se stala boudařkou na plný úvazek a město s kolonami aut nechala jiným. Nejen ubytování hosté poznají zdejší kuchyni založenou i přes výkyvy návštěvnosti podle počasí na vaření čerstvých jídel bez mražených polotovarů. Přestože se jim Jeníček a Mařenka narodili v porodnici, považujeme je za nové rodáky z hostince u kostela v Malé Úpě. Sousedé jim říkají podle boudy Sokolíci. Chodí do mateřské skupinky vytvořené v hotelu Javor. Jsou s tím spojené další jízdy do údolí vykoupené možností pracovat. Vendula vedle „papírování“ může podle potřeby zaskočit na place či v pensionu. A snaží se dodržovat zásadu, že si večer sednou celá rodina ke stolu. Zvládnout provoz boudy daleko od silnice znamená investovat vedle automobilů s pohonem na všechna kola do sněžného skútru, čtyřkolky s možností zimní verze s pásy a do rolby, v případě Sokolích bud značky Hägglunds pro pohodlnou přepravu hostů. Na parkovišti u boudy stojí navíc červená sněžná rolba místních dobrovolných hasičů, protože Pavel Tomáš je zástupcem velitele a členem výjezdové jednotky. To není jediná aktivita v místní komunitě, do které se zapojili. Ještě by si mohli přihlásit trvalé bydliště a pomoci tak malé obci s převahou návštěvníků k vyššímu rozpočtu. Nedaleko hostince Sokolí boudy jsou opravená Taslerova boží muka i s uvedením jmen zakladatelů. Jen dávno odcizenou sošku českého světce nahradil prostý kříž. Jestli ještě do rodného domu zavítá dvaadvadesátiletý farář Johann Tasler, bude mít lepší pocit než při první návštěvě před pětaticeti lety. S Vendulou Balzerovou se navíc dobře domluví německy.

Kulturní Centrum Hořec

Historická bouda Hořec na Pomezích Boudách byla po roce 1948 zotavovnou ROH se sálem pro kulturní programy rekreačních se odborářů. I tady vystupovaly místní děti s národními písněmi za doprovodu houslí učitelky Jirušové. Teď je Hořec součástí maloupského lyžařského areálu SKIMU a prochází zásadní proměnou na moderní kulturní centrum. Kavárna je v provozu od loňska, novinkou letošní zimy je variabilní kinosál. Během tří minut se rozvinou výškově odstupňované řady sedadel a vytvoří v Malé Úpě dříve nemyslitelné kino. Sál je vybaven reproduktory na všech stranách, zvukový efekt doplňuje digitální projekci na velké plátno. Audiovizuální vybavení splňuje specifikaci DCI sdružující hlavní světové filmové

Martin Hofman přebírá novou rolbu pro úpravu běžeckých tratí v Malé Úpě, 2023.

produkce. Systém umožňuje přehrávat premiérové filmy hned po premiéře v Praze. Boudaři a další rodiny žijící ve zdejších odlehlých místech často zmiňují, že jim chybí právě moderní kino. Aby věděli, že jsou ve srovnatelném kinosálu, mohou si před představením v Centru Hořec koupit pití i s popcornem. Sedačky jsou k tomu přizpůsobené. V zimní sezóně se bude promítat dvakrát týdně, ve zkušebním provozu jsou i varianty dalších projekcí v případě špatného počasí včetně těch pro školní skupiny. V kinosále je padesát míst k sezení, po zatažení sedadel při koncertech se sem vejde i jednou tolik hostů. Jistě se vyzkouší i představení kouzelníka, divadlo, přednášky či programy uzavřené společnosti. Dalším krokem v budovaném Centru Hořec je v horních patrech připravované muzeum se stálou expozicí a další prostory vybavené audiovizuální technikou pro výstavy, projekce a jiné jednorázové nebo krátkodobé akce. To možná už příští zimu.

Bílou stopou Malé Úpy

Již loni hosté poznali nové vleky, sjezdovky a propojovací cesty ve vylepšeném lyžařském areálu v Malé Úpě. Před letošní sezónou obec Malá Úpa investovala šest milionů korun do vlastní sněžné rolby pro úpravu běžeckých tratí. I když na stroj získala částečnou dotaci, je to velká investice pro horskou obec se sto čtyřiceti obyvateli. Dopoledne 29. listopadu 2023 byla na Pomezních Boudách regulérní zima s mrazem a větrem ženoucím sněh, když přijel kamion s novou

rolbou na korbě. Teprve na sněhu byly namontovány pásy, radlice, zadní fréza se stopařem a téměř čtyři metry širokým hladítkem. Stroj převzal Martin Hofman, obec měla štěstí s nalezením kvalifikovaného a zkušeného „pilota“ moderního stroje. Martin vyrostl v nejvýše položeném stavení na Prostředním Výsluní ve Velké Úpě s omezeným zimním dojezdem. Poprvé řídil sněžné vozidlo ještě před nástupem do základní školy a na svazích jezdil už od dvanácti. Ve Vrchlabí absolvoval speciálku pro vlekaře, lanovkáře a rolbaře. Jak přiznal, více mu dala praxe s matadorem úpravy lyžařských svahů Walterem Hoferem z Hoferových bud. Hned 2. prosince začal s úpravou prvních kilometrů běžeckých cest. V itineráři má základní trasu z Pomezních Bud nad Novými Domky k Rennerovým boudám, kolem kostela a dál po Krkonošské lyžařské magistrále přes Lysečiny, Albeřice na Rýchory. Při dobrých sněhových podmínkách stopu upraví až do Žacléře. U kostela odbočuje snadný tříkilometrový okruh okolo Kraví hory. Z magistrály odbočuje od Cestníku jednou tak dlouhý okruh okolo Dlouhého hřebene. Z Pomezních Bud vede samostatná lyžařská cesta s okruhem kolem vrchu Haida. Odtud se po překročení silnice v osadě Smrčí napojuje jedna z nejhezčích tras v Krkonoších. Vede přes Žacléřské boudy, Niklův Vrch a Šimovy boudy nad Lví důl. V nejvyšším místě je Sněžka přímo na dosah. Odtud lesní cesta klesá na dno Lviho dolu, končí nebo začíná ve Spáleném Mlýně. Celá trasa s názvem Lví důl je v jednom směru dlouhá jedenáct kilometrů. Aby tratě dobře promrzly, jezdí Martin Hofman hlavně večer a v noci. Nejpoužívanější směry upravuje několikrát týdně, dlouhou trasu Lvim dolem podle sněhových podmínek jednou za týden. Obec Malá Úpa vydala ve spolupráci s renomovaným kartografickým vydavatelem ROSY tištěnou mapku Zimní běžecký ráj se zakreslenými tratěmi a popisem. Rolba je vybavená vysílačem GPS, aktuální stav projetých tratí jde sledovat na stránkách Bílé stopy. Vedle toho Martin s rolbou rovná zimní cesty, aby byly pohodlnější pro zásobování a pro pěší. Tratě v Malé Úpě jsou vysoko v horách, proto mívají dostatek sněhu. A navíc vedou krásným prostředím s dominantní Sněžkou na obzoru. Na začátku každé upravované trasy je plánek a QR kód pro finanční příspěvek do veřejné sbírky na udržování lyžařských cest. Jestli jste s upravenými stopami spokojeni, neváhejte nekomerční aktivitu obce podpořit. Zároveň prosíme hosty, aby na upravované tratě nevstupovali bez lyží.

Galerie Celnice na Pomezních Boudách připravila zimní výstavu fotografií pod názvem Maličkosti od trutnovské fotografky Lenky Hurdákové.

Informační centrum Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz. Je otevřené denně od 9 do 16.30 hodin, mimo sezónu od 10 do 15. Dobře se tu domluvíte německy i polsky. Transparentní účet záchrany moloúpského kostela je u České spořitelny 4691943339/0800 (IBAN CZ67 0800 0000 0046 9194 3339).

www.malaupa.cz

Na lyžařské trase Lví důl je několik míst s pěkným výhledem na hory včetně nejvyššího bodu horské obce Malá Úpa na vrcholu Sněžky, 2023.

Muzea nás poučují, pobaví, obohatí krásou umění, inspirují k vlastním činům, vyzývají k zamyšlení a v případě Krkonoš také usmířují. Určitě ta otevřená v posledních letech. Koho je třeba usmířit? Ochránáře přírody a místní obyvatele, konzervativce a modernisty a také česky a německy mluvící starousedlíky. Jak je usmířit? Poznááním toho druhého, pochopením jeho hodnot, pravdivým výkladem událostí a také trpělivým vyslechnutím příběhů. Byli jsme u toho, když dokumentarista Pavel Štingl před patnácti lety připravil koncepci nového Muzea Krkonoš ve Vrchlabí založeného roku 1880 osvěcenými muži z regionu v čele s Otcem Krkonoš Prosperem Piettem *1846. Přestože Pavel později od projektu odstoupil, navržený obsah se promítl do expozice. První ohlasy návštěvníků se dobře poslouchají. Zajímá rozsah expozice ve třech podlažích, a ještě více propojení témat. Udělat z kláštera muzeum není jednoduché, z principu augustiniánského řádu světa uzavřená barokní stavba se musela otevřít lidem. Symbolem proměny je i nový vchod s recepcí, technickým zázemím a začátkem hlavní prohlídkové trasy. Když jsme doporučili prestižními cenami uznaného architekta Romana Kouckého, bylo jasné, že navrhne moderní pojetí. K baroknímu domu přistavěl abstrahovanou skálu, aby v úvodu připomněl, že přírodní a člověkem vytvořené se prolíná v horách i v nové expozici a nemůže být oddělené. Někde je to hmatatelný objekt, jinde duchovní rovina, jako třeba v úvodu nazvaném majestát hor s efektem magického jevu halo. Minulá expozice z roku 1984 byla kvalitní, ale s ohledem k době vzniku oddělovala prostorově i obsahem přírodu od hospodaření lidí v horách. Do nové expozice „vložila“ svou nejzajímavější část s živým horským potokem. V podlaží pod úrovní rajskeho dvora je meandr Labe v Labském dole, do údolí padají tři nejznámější krkonošské vodopády doplněné živými rostlinami a živočichy. Vedlejší prostor vybízí k zamyšlení. Konstruktivně unikátní sedm metrů vysoké spirálové schodiště inspirované šroubovicí DNA stoupá přes dvě patra, a přesto se vrací na začátek. Doplněné audiovizuální technikou připomíná, že poškození DNA v přírodě je stejné jako poškození DNA společnosti. Přírodní katastrofy mají stejný dopad jako rozvrácení komunity třeba vyhnáním starousedlíků. Připomínají to i vystavené rodinné fotografie, ty z českého prostředí mají popisky, německé jsou vymazané z paměti. Na jiném místě probíhají dva pásy dobových fotografií. Ty kolorované v horní řadě vytvořil český lékař Vejnar ze Západních Krkonoš. Z východní strany hor jsou spodní fotografie ze zachráněné tvorby německého lékaře Lahmera, proto jsou z části poškozené. Přitom v době vzniku před Velkou válkou mezi oběma pány nebyl rozdíl. Není nutné a vlastně ani možné vyjmenovat všechna témata, vždyť hlavním mottem je poznat Krkonoše v celé škále na jednom místě a hlavně ukazovat souvislosti. Přesto muzeum není nacpané exponáty. K těm vystaveným se pojí příběhy lidí a přírody. Asi nejtěžším kusem je v sekci o průmyslu v horách piskovcové brusné kolo z brusírny dřeva v Temném Dole. Hned vedle jsou exponáty z výroby jemných papírů v továrně Prospera Piette. Na jiném místě se nám líbí hravě odlišení přírodního prostředí

od lidského sídla. Ve stylizovaném pralese má na stromě hnízdo vzácný čáp černý, o kus dál na komíně čáp bílý. Expozice je postavená i na působení velkoformátových fotografií vta-hujících pozorovatele do zachyceného prostředí. Pro nás je vzkazem o smysluplnosti naší práce, řada dobových fotografií pochází ze sbírek Veselého výletu a ústavu Paměť Krkonoš. Za realizací stojí konkrétní lidé, celkové architektonické řešení s přesahem do expozice je od Romana Kouckého. Hlavní práci na návrhu a provedení expozice odvedla Šárka Malá. Ze Správy KRMAP se po celou dobu o realizaci staral Jakub Šimurda a nelehkou roli dozoru investora měl Pavel Sittek. Dolažení muzea je delší proces, zbývá dopracovat hlubší vrstvy pro badatele, vložit již připravené jazykové mutace, vyladění náročných částí expozice, jako jsou ryby v horském potoku a jistě další nám skryté detaily. K poznání nové expozice nestačí jedna návštěva, i proto vstupenka platí osmačtyřicet hodin. Stálá expozice končí přehlídkou krkonošských kmenů, mezi něž patří i chalupáři. Nejznámějším v regionu byl Václav Havel z Hradečku. Milým exponátem je kus plotu opřený o velkou fotografii Bohdana Holomíčka zachycující disidenta Havla nad kotlíkem guláše u jeho chalupy. Je to autentický díl stloukaný budoucím prezidentem a za pozornost stojí zdánlivě neúspěšné, ale estetické kladení planěk. O několik let později se Havlovo pojetí plotu objevilo v provedení oplocení zahrad Pražského hradu.

Instituce Krkonošské muzeum spravuje velkou sbírku obrazů, vybrané jsou vystavené v horním poschodí včetně portrétů krkonošské šlechty, která založila vrchlabský klášter, přilehlý park a zámek. Oddělený portrét mecenáše umění Václava Morzina upozorňuje na místo se vstupem do podzemní morzinské hrobky. V dlouhé chodbě přiléhající ke klášternímu kostelu vzniklo místo pro pořádání fotografických výstav. Zhruba uprostřed trasy je kavárna přístupná i bez návštěvy expozice. Je součástí místnosti, které slouží krátkodobým výstavám. Není divu, že novou výstavu řadu otvírají profesor Kouckému blízcí výtvarníci Miloš Šejn, který se podílel na fasádě přístavby, a Adriana Šimotová, která vytvořila řadu zá-sadních děl v klášteře v nedalekém městě Hostinné.

Muzeum Krkonoš a Návštěvnícké centrum Krkonošského ná-rodního parku, Dobrovského ulice (s veřejným parkovištěm), Vrchlabí, otevřené denně mimo pondělí 9–17 hodin, poslední vstup v 16 hodin, tel.: 737 225 428, e-mail: muzeumkrkonos@krnap.cz www.muzeumkrkonos.cz

*Otevření nové expozice Muzea Krkonoš se v říjnu 2023 zúčastnily také sestry Theresia Wehofsich *1945 a Gabriela von Spiegel *1949 s Christinou rozenou Walzel-Wiesentrau. S dobrým pocitem ukázaly na svého pradědečka a prapradědečka Prospera Piette, sedícího mezi zakladateli muzea.*

Už dlouho se nestalo, aby za kulturou přijížděli do Trutnova lidé z různých koutů republiky, včetně ministra kultury a premiéra. Chtějí vidět ojedinělou galerii v dávno odstavené tepelné elektrárně, které se říkalo EPO, tedy Elektrárna Poříčí. Po otevření nové elektrárny v roce 1957 přiřadili původní z roku 1912 pořadové číslo 1. Mnozí pamatujeme, že první ranní autobus z Pece vyjížděl tak, aby zaměstnance dovezl k EPO2 před šestou hodinou. Brzkému spoji jsme říkali Epák. Koho by napadlo, že jméno EPO se po letech stane pojmem v našem kulturním světě. Rudolf Kasper je nejúspěšnější podnikatel z Trutnova, jeho firmy Kasper KOVO a Kasper CZ jsou značkou regionu třeba jako pivo Krakonoš nebo lanovka na Sněžku. Jenže je tu něco neobvyklého navíc. Logo KASPER jako sponzora se řadu let objevuje na plakátech a pozvánkách kulturních akcí například Galerie města Trutnova nebo Společenského centra UFFO. Manželé Renata a Rudolf Kasperovi mají umění rádi, což vyvrcholilo otevřením Centra současného umění EPO1 v Trutnově-Poříčí. Krásná je samotná budova někdejší elektrárny s působivou průmyslovou architekturou, členitou fasádou z červených lícových cihel omotanou rourami rozvodů energie a dochovanými velikými kovovými okny v hlavní turbínové hale. Uvnitř ponechané kusy strojního vybavení dojem umocňují. Návštěvník neví, zda se dívat dříve na zajímavé stroje nebo na vystavené umění. První díla jsou venku kolem parkoviště návštěvníků, například velký ocelový žralok Michala Gabriela, válce Čestmíra Sušky, svítící krystaly Dagmar Šubrtové, oblíbený motiv zahradních konví Lubomíra Typla provedený tentokrát nikoliv na velkém plátně, ale jako socha z nerezového plechu. Vpravo za recepcí ohromí sál bývalé turbínové haly s výstavou Volume nazvané podle akustických výtvarných děl. V zimě se prochází v kabátech, tak velký prostor nejde vytopit. V přízemí je i expozice historie elektrárny a za ní naše doporučení, levitující drátěnky. O dvě patra výše jsou mezi ponechanými stroji i na nich instalovaná sochařská díla od mladých autorů. Je to část systematicky vytvářené sbírky současného umění manželů Kasperových. Výstava se jmenuje Fresh Power, tedy čerstvá síla nebo taky energie. Co jiného hledat v bývalé elektrárně.

Návrat Bohdana Holomíčka do EPO1

V někdejší elektrárenské rozvodně je výstavní síň pro kurátorské projekty. První autorskou výstavou byla v EPO1 přehlídka nejlepších snímků mistra krajinářské fotografie Jiřího

Havla. Zahájení se klasik fotografie z Krkonoš osobně zúčastnil naposledy. Nyní veliký prostor opanuje jeden z nejlepších fotografů naší doby Bohdan Holomíček. Mezi stovkami fotografií jsou krajiny, události a hlavně lidé včetně těch všeobecně známých. Už nikdo nemůže vytvořit tak obsáhlou kolekci snímků významných osobností, zajímavých či známých lidí, jakou vytvořil od šedesátých let Bohdan Holomíček. I jen trochu orientovaný divák na výstavě v EPO1 napočítá klidně stovku takových fotografií. Autor návštěvníkům výstavy pomáhá popisky psanými tužkou a letopočtem. Nemusíme znát okolnosti a postavy na vystaveném snímku, přesto nás zaujme zachycená nálada. Mezi fotografiemi tradičního formátu A4 nezasvěceného pozorovatele překvapí soubor z provozu EPO1 a EPO2. V místech, kde Bohdan dnes vystavuje, začínala jeho profesní dráha elektrikáře. Síla fotografií už tehdy dávala tušit, že vynikne v jiném oboru než v práci s elektrickým proudem. Dokonce tu měl fotokomoru pro vyvolávání prvních fotografií, které potom zaujaly významnou kurátorku Annu Fárovou. Přizvala Bohdana k účasti na legendární výstavě 9 × 9 v klášteře Plasy v roce 1981. Bohdan své fotografie zvětšoval na fotopapír typu dokument. V Plasích je nalepil na plátno a tím vytvořil pro něho charakteristickou plošnou instalaci. My říkáme, že svými snímky tapetuje. Plátno z výstavy měl mnoho let ve své domácí fotokomoře v Janských Lázních. Proto je potřísněné vývojkou a ustalovačem. Po dvaadvaceti letech visí jako exponát na výstavě v Trutnově-Poříčí.

Kdo zná Rudolfa Kaspera, nebude překvapený tématem výstavy připravované na příští léto. Ruda vyrostl v oddíle silniční cyklistiky Lokomotiva Trutnov a cyklistou je dodnes. Nejlepší česká cyklistická stáj současnosti nese i jeho jméno. Když jezdci zvedají v cíli vítězného závodu ruce nad hlavu, logo KASPER září. I proto téma cyklistiky v různých výtvarných i technických podobách zaplní výstavní prostory galerie. Nejen cyklisté se už těší na léto. EPO1 je jen půl hodiny jízdy z Pece pod Sněžkou, tedy když není odpolední zácpa na Polské ulici. V Trutnově je trasa ke galerii vyznačená směrovkami. Pozor, v galerii je otevřená lidem z Trutnova a okolí chvalně známá kavárna Lesa se svými vyhlášenými dortíky.

Centrum současného umění EPO1 v Trutnově-Poříčí, Elektrárenská čp. 322, otevřeno je od středy do neděle od 12 do 18 hodin, o víkendu již od 10 hodin, tel. 605 399 966, e-mail: recepce@epo1.cz, PSČ 541 02 Trutnov. www.epo1.cz

*Kurátor centra EPO1 Jan Kunze
s fotografem Bohdanem Holomíčkem, 2023.*

*V areálu sochy nejen vystavují, ale i tvoří,
jako tu od Michala Gabriela, 2019.*

Milovníků lyžování je hodně, ale jen několik zasvětilo celý život zimnímu sportu. Jaká nastane radost navštívit je v prostředí, které se zarpulostí jim vlastní vytvořili. Tyhle nadšence z Krkonoš známe už desítky let a vážíme si, čeho dosáhli. Jestli jste u nich ještě nebyli, vypravte se tam, a taky pochopíte, co je to láska ke sportu.

Muzeum lyžování Dolní Branná

Aleše Suka znají v širokém okolí Vrchlabí především jako mnohletého trenéra mládeže oddílu běžeckého lyžování. Vedle toho sbírá vše, co ke klasickému lyžování patří. Brzy poznal, že burzy nejsou nejlepším místem k získávání lyžařských vzácností, a začal obcházet staré lyžaře a jejich rodiny. Na rozdíl od běžných sběratelů se intenzivně zajímal o historii lyžování a lyžařského vybavení, zaznamenával informace a příběhy k nalezeným věcem. Téměř v každém čísle časopisu Krkonoše je Alešův článek na lyžařské téma. Pak nastal sběratelům dobře známý moment, co udělat s vytvořeným pokladem. Aleš Suk žije téměř padesát let v podhorské vesnici Dolní Branná. V obci plně milovníků lyžování věděli o Alešových schopnostech, a tak obec investovala do zřízení muzea bez dotace přes patnáct milionů korun. A vyplatilo se. Číslo popisné 1 mívají v obcích zámky, farní úřady či největší mlýny. V Dolní Branné jen kousek od Vrchlabí má jedničku bývalá škola. Vznikla naproti kostelu už za císařovny Marie Theresie a přes sto let sloužila dětem. Potom tu byla fara s trafikou mající licenci na prodej kuřiva. Když nejstarší dřevěné stavení zchátralo, obec roubenku postavenou nad kamenným klenutým sklepem koupila a zachránila. Od března 2022 je muzeum otevřené každou sobotu a o svátcích. V klenutém sklepení je navíc muzejní kavárna. Větší skupiny si mohou objednat prohlídku i v jiném termínu. Ovšem stejně jako exponáty je důležitý výklad Aleše Suka. Postupně ukazuje nebo bere do ruky vzácné kusy a vypráví příběhy. Kdo tyhle lyže vyrobil, kdo na nich závodil, jak se dostaly do muzea. Nejdelší výklad probíhá u skříně s vosky. V Česku neexistuje větší kolekce lyžařského mazání včetně zde vůbec prvního vosku vyrobeného samotným otcem zakladatelem lyžařského svazu Josefem Rösslerem-Ořovským. Prodával se v pražské rodinné drogerii pod názvem Swerdrupit. Překvapivě zajímavé jsou i příběhy nejstarších dětských lyží a jejich uživatelů. Výklad pokračuje v síni slávy věnované výjimečným sportovním osobnostem z okolí muzea. Na prvním místě je mistr Bohumil Hanč, nejlepší běžec i lyžař své doby. Aleš povypráví příběh, jak v zimě 1912 sjel zamrzlý Labský vodopád. Následuje pět sportovců, ke kterým má tvůrce muzea osobní vztah. Běžkyně na lyžích Blanka Paulů a Květa Jeriová, biatlonista Michal Krčmář, rychlobruslařka Karolína Erbanová a snowboardistka Eva Samková dohromady získali osm olym-

pijských medailí. Poslední tři sportovce Aleš Suk poznal jako trenér. Od Karolíny dostal do muzea olympijskou kombinézu a brusle, od Michala pažbu jeho první malorážky a od Evy dokonce křišťálový pohár za celkové vítězství ve světovém poháru. Jsou tu i oficiální zimní bundy českých výprav od roku 1992 včetně té se zlatou podšívku, kterou Eva Samková otočila na ruby před vystoupením na nejvyšší olympijský stupínek. Součástí muzea je badatelna se sbírkou lyžařských dokumentů. Jen tak mimochodem z jedné přihrádky Aleš vytáhne stopky a tretry osobně věnované Emilem Zátopkem. Takových překvapení čeká návštěvníky muzea plno.

Muzeum lyžování Dolní Branná čp. 1, v sobotu 9–11 a 13–17 hodin, tel. rezervace (skupiny) 739 452 760, SMS průvodce 606 513 155, parkoviště je přímo u muzea, e-mail: info@muzeumlyzovani.cz.

www.muzeumlyzovani.cz

Skokani z Harrachova

Rodáci z Harrachova dvojčata Josef a Stanislav Slavíkové jsou hybnou silou snahy o záchranu zdejších skokanských můstků včetně toho mamutiho. Předměty a dokumenty začali sbírat ještě při závodění v severské kombinaci. Z klasického lyžování nashromáždili neuvěřitelných více než deset tisíc položek. V horní části Harrachova u autobusového nádraží otevřeli v září 2017 lyžařské muzeum (též VV 49/2018). Udivuje nás kompletnost sbírky, když vystaví účastnické odznaky ze zimních olympiád, tak ze všech. O muzeum se stará především Standa a říká, že z mladších věcí je těžké něco nového získat, v muzeu už všechno mají. Naposledy dostali od přátel z norského Trondheimu sérii legendárních skokanských lyží značky Splitkein z padesátých let. Skákal na nich i velký soupeř Jiřího Rašky Nor Bjørn Wirkola. V Národním muzeu v Praze probíhá výstava ke sto dvaceti letům Svazu lyžařů České republiky, řadu exponátů zapůjčili Slavíkové z Harrachova. Mimo otevírací dobu Stanislav rád po telefonické domluvě otevře muzeum i malé skupině zájemců. Zároveň poskytne poutavý výklad k nejzajímavějším exponátům a vzhledem k jejich počtu pokaždé k jiným. Josef a Standa jezdí jako rozhodčí skokanského sportu na olympiády i další světová klání. Přejeme jim, aby mohli opět uspořádat velké závody ve skocích na lyžích doma v Harrachově.

Skí museum Harrachov, provozuje Nadační fond LTBK Harrachov čp. 378, u autobusového nádraží, tel. 603 470 113, 602 157 287, otevřeno středa až pátek od 14 do 17 hodin, v sobotu a v neděli již od 10 hodin. Pro návštěvníky je rezervované parkoviště zdarma. Popisky jsou i v angličtině.

www.skimuzeum.cz

Aleš Suk
s patronkou muzea běžkyní Květou Jeriovou, 2023.

Josef a Stanislav Slavíkové
s trenérskou legendou skokanů Zdeňkem Remsou, 2017.

Spoluzakladatel a první vedoucí lyžařského areálu v Peci pod Sněžkou Ivo Vacek s manželkou a první pokladní Mirkou, 1960.

První a poslední šéf

Otevření první kabinové lanovky v Československu z Janských Lázní na Černou horu v roce 1928 uvítali i lyžaři. Průsek pod lany se stal sjezdovkou bez nutnosti šlapat do kopce. Ale základy prvního lyžařského areálu východních Krkonoš položili průkopníci na loukách kolem Lučního potoka v Peci pod Sněžkou. Po nevydařeném pokusu zřídit vlek na Vysokém Svahu proběhla souběžně v roce 1957 stavba dvou lyžařských vleků nazvaných Mulda a Zahrádky. První provozoval Komunální podnik Horní Maršov, aby zajistil práci v zimě pro své řemeslníky. Zahrádky a postupně vznikající lyžařský areál vlastnila pražská správa tělovýchovných zařízení. **Ivo Vacek** s manželkou Miroslavou z Nuslí v Praze koupili na začátku padesátých let chalupu v nejvyšším místě enklávy Hlušiny ve Velké Úpě. S tímto zázemím přijal nabídku stát se prvním vlekařem a potom přes dvacet let vedoucím lyžařského areálu Pec pod Sněžkou. Provoz zahájil 19. ledna 1958 na Zahrádkách a do pracovního deníku zapsal dvakrát vypadnutí lana na pátém portálu, takže z pětiapůlhodinového provozu celé dvě hodiny opravovali. Ovšem první týden zkušební provozu jezdili lyžaři zdarma. Druhý den Ivo Vacek zapsal plynulý provoz pro celkem šestadvacet lyžařů. Měl k ruce strojníka Aloise Votavu a průvodčího Bedřicha Horáka. První zimu profukoval vítr otevřenou strojovnou, zázemí měli v sousední dřevěné budce, kde paní Vacková prodávala jízdenky, jednu za dvě koruny. Provoz první zimní sezóny ukončili 21. dubna. V létě národní podnik Tesko Praha postavil nad strojovnou dřevěnou dolní stanici, kde se zabydlel Alois Votava. Ráno Vackovi chodili z Hlušin do Velké Úpy, aby se autobusem svezli do Pece. Nejdelší trasu denně z Modrého dolu absolvoval

legendární horal Bedřich Horák. Často prošlapával jako první stopu do údolí, aby se za tmy vrátil do provizorní nezateplené boudičky sloužící dříve jako prádelna u zaniklé Modrodolské boudy. Pod vedením Ivo Vacka v šedesátých a v sedmdesátých letech přibýly vleky a sjezdovky Javor, Hnědý Vrch a Vysoký Svah postavené převážně s pomocí. Když odcházel v roce 1980 do důchodu, pracovalo v zimě v lyžařském areálu přes pětadvacet lidí. Letos je v Peci přes padesát zaměstnanců a vleky obsluhují také tři veteráni, které do práce přijímal ještě Ivo Vacek. Nejstarší Pepa Brádle vypouští pětáctýřet let lyžaře na Vysokém Svahu. Zbyněk Vořechovský byl dlouho rolbařem, teď se stará jako vlekař o večerní lyžování na Javoru. Nejdéle sloužící Standa John pracuje na vleku Javořák vedoucím z Javořího dolu na Javor. Zbyněk a Standa závodili na lyžích a výbornými lyžaři jsou i po sedmdesátce. Standa si ráno před službou sportovní jízdu užije uhlazenou sjezdovku Javor, kde sloužil podstatnou část svého života. Je hezké vidět radost z lyžování i po tolika letech na svahu.

Po Ivo Vackovi byl vedoucím areálu Jan Černý a pětadvacet let vedoucím provozu náš otec Miloslav Klimeš. František Vambera už měl funkci ředitele nově vzniklé akciové společnosti Ski Pec. Nejen kvůli příslušnosti k vlekařskému kmenu pomáhal Mirce Vackové, když zůstala sama v chalupě na Hlušinách. V roce 2012 se lyžařský areál stal součástí SkiResortu ČERNÁ HORA – PEC a od té chvíle vede provoz v Peci **Milan Kiska**. Jako většina lidí se k oboru dostal přes lyžování v oddíle SK Rýchory. Původně strojař získával od roku 1993 zkušenosti s technologiemi vleků, lanovek, zasněžováním, úpravou sjezdovek a hlavně s vedením lidí v lyžařském areálu v Janských Lázních. Od listopadu do dubna bydlí s manželkou Evou ve stanici lanovky Zahrádky, aby byl co nejbližší provozu. Pracuje tu s lidmi, kteří mají rádi svou zajímavou práci. Základem řadu let utvářeného týmu jsou zkušení vlekaři, lanovkáři a především šest chlapů starajících se v drsných podmínkách o zasněžování a sedm rolbařů. Nemá rád, když v zimě prší, jako vloni v lednu. Přestože v nebyvale teplém počasí udrželi areál v provozu, bylo mu líto promočených hostů i svých lidí, kteří se nadřeli s přípravou sjezdovek a potom část sněhu zmizela. Velmi uvítal rozhodnutí vedení SkiResortu investovat před sezónou do devěťadvaceti nejmodernějších sněžných děl. Milan říká, že to jsou geniální stroje, dokážou s nižší spotřebou energie a nižší hlučností vyrábět podle místa technický sníh s různou strukturou i při plusových teplotách a vyšší vlhkosti vzduchu oproti původním dělům, která v areálu byla. Teď mohou zasněžovat sjezdovky a propojovací cesty naráz v celém SkiResortu. Těší se, že jeho třicátá sezóna v oboru se vydaří a lyžaři budou spokojeni.

RADY PRO LYŽAŘE

Všechny informace snadno najdete v dobře sestavených a přehledných webových stránkách SkiResortu, nejčastěji v záložce SLUŽBY.

Zajištěné parkování – V Janských Lázních zaplatíte na parkovištích u kabinové lanovky a u Hoffmannových bud 100 Kč za den. U Lesního domu Na Formánkách 70 Kč. V Černém Dole a ve Svobodě nad Úpou je parkování zdarma. Jiná situace je v Peci pod Sněžkou. U dopravního terminálu skibus staví každou půlhodinu. Na všech ostatních parkovištích v Peci pod Sněžkou a ve Velké Úpě parkují jednodenní lyžaři za cenu 250 Kč na den. Město preferuje parkování v parkovacím domě P1, kde je výhodnější vícedenní stání, s platnou kartou hosta 150 Kč. Tady je výhodou i kryté stání, zastávka skibusu, který jede přímo k dolní stanici vleku Javor. V území měst Pec pod

Sněžkou a Janské Lázně nelze parkovat mimo vyhrazená parkoviště.

Provozní doba – Areály ve SkiResortu mají jednotnou provozní dobu po celou sezónu. Express lanovky jezdí od 8.30 do 16 hodin, dlouhé a krátké vleky od 9 hodin do 16 hodin. Od 16.30 jsou sjezdovky uzavřené, aby dostatečně vymrzla upravená trať pro rolbování. Informaci o tom, která ze sjezdovek je otevřena pro večerní lyžování, najdou lyžaři na stránkách resortu.

Večerní lyžování na Javoru 1 a 2 v Peci a na Protěži v Janských Lázních je jedním z nejvyšších v Česku a probíhá ve středu, v pátek a v sobotu od 18 do 21 hodin. V Peci jde o třetí nejdelší osvětlený svah v Česku a v Janských Lázních najdete nejdelší sjezdovku pro večerní lyžování v ČR. Na sjezdovce Modřín ve Velké Úpě se lyžuje od 18 do 21 hodin v pondělí, úterý a ve čtvrtek.

Skipas – Lyžařům se otevírá mnohem jednodušší cesta k výhodnějšímu online koupenému skipasu bez ohledu na to, zda již mají nebo nemají čipovou kartu z minulosti. Ve všech areálech, mimo Svobody, jsou nově instalované výdejní automaty tzv. sKiosky, kde si lyžař předem koupený skipas vyzvedne po zadání kódu z potvrzovacího emailu nebo QR kódem z chytrého telefonu. Ať už se rozhodnete pro nákup online, kdy je skipas výhodnější proti ceně na kamenné pokladně až o 30 %, kartu si ponechte pro příští návštěvu. Při potížích s kartou nebo s tím spojené dotazy řešte na hotline 734 153 153 (8–16:30 hodin), nebo e-mailem skiresortcard@skiresort.cz. Dobře si rozmyslete, kolik dní budete lyžovat, s prodloužením pobytu se vám snižuje cena, v porovnání s cenou za jeden den. Včasných nákupů skipasu ušetříte, pohyblivá cena se může zvýšit stejně jako při nákupu letenky při velké obsazenosti. V ceně pěti, šesti a sedmidenního skipasu je i večerní lyžování zdarma. Děti narozené v roce 2018 a mladší lyžují v doprovodu dospělého lyžaře za výrazně výhodnější cenu (1+1). Děti narozené mezi roky 2012 a 2017 mají dětské jízdné. Juniorské jízdné je pro narozené mezi lety 2006 a 2011. Stejně jako senioři narození v roce 1961 a starší mají nižší cenu oproti dospělým. Celoresortový skipas SkiResortu platí i v lyžařském areálu SKIMU v Malé Úpě. V areálech Velká Úpa, Černý Důl a Svoboda nad Úpou platí i levnější vícehodinové lokální skipasy. Jednotlivá jízdenka na Černou horu stojí 290 Kč, na Portášky a Hnědý Vrch 220 Kč. Top sezóna je od 23. 12. 2023 do 31. 12. 2023 a potom od 13. 1. do 17. 3. 2024. Vedlejší sezóna s levnějším jízdným je do Vánoc, 14 dní v lednu a od 18. 3. do konce sezóny.

Skibus – Ve SkiResortu ČERNÁ HORA – PEC jezdí několik skibusových linek. Páteční linka č. 1 Janské Lázně – Pec pod Sněžkou a zpět jede osmkrát za den. Zastavuje na většině autobusových zastávek, celá trasa trvá optimálně 30 minut. Skibus páteční linky č. 4 jezdí z Janských Lázní do Černého Dolu. Skibus páteční linky č. 3 spojuje čtrnáctkrát za den skiareál Černá hora s autobusovým a vlakovým nádražím ve Svobodě nad Úpou. Důležitá linka č. 2 vede z Velké Úpy k Javoru se zastávkami u dopravního terminálu a autobusové stanice v Peci. Ve městě Pec pod Sněžkou jezdí další tři linky CITY BUS, první po trase hotel Horizont – Malá Pláň – Javor, druhá na trase Logla – Malá Pláň – Javor a třetí na trase od dolní stanice lanovky Sněžka – autobusové nádraží – Javor. Skibusey jsou v provozu od 23. 12. do 17. 3. 2024.

Lyžařské propojení Janských Lázní s Peci pod Sněžkou zvané SkiTour je velmi oblíbené. Od horní stanice Černohorského Expressu vás v intervalu 15 minut od 9 do 15.30 vyveze 300 metrů speciálně upravená rolba až pro dvacet lidí na nejvyšší bod trasy. Na lyžích sjedete tři kilometry do sedla pod Kolínskou bou-

Milan Kiska řídí provoz areálu v Peci dvanáct let, 2023.

dou, kde nasednete do jiné rolby směřující k Pražské boudě. Odtud sjíždíte na sjezdovky v Peci. Pozdější návrat skibusem od stanice Javor trvá do Janských Lázní 30 minut. Služba je v ceně vašeho skipasu. U pokladny na dolní stanici si mohou za 50 korun koupit jednorázovou jízdenku i běžkaři nebo pěší hosté. Jezdí od 23. 12. do 17. 3. 2024.

Úpravu tratí pro běžkaře zajišťuje SkiResort ČERNÁ HORA – PEC v celkové délce přes 100 kilometrů. V návaznosti na lanovku Černohorský Express je pravidelně upravená sáňkařská cesta dlouhá nově čtyři kilometry s převýšením 560 metrů. Sáňe si vypůjčíte přímo v budově dolní stanice kabinkové lanovky v Janských Lázních. V areálu ve Svobodě nad Úpou na Duncanu, na Černé hoře na Sportu 3, v Černém Dole a rovněž v Peci pod Sněžkou na Klondike 1 si na slalomové trati s časomírou můžete se svou školní nebo firemní skupinou uspořádat lyžařské závody. Na denně aktualizovaných webových stránkách SkiResortu (internetová mapa běžeckých tras) jsou informace o stavu tratí, sjezdovky vám přiblíží webové kamery. Převážka běžkařů a sáňkařů v Janských Lázních je pouze na kabinkové lanovce.

SkiResort Live je propracovaný systém služeb s nabídkou kvalitní lyžařské školy, půjčovny špičkového vybavení a servisu. Hosté si mohou vybrat ze šesti programů lyžařské školy, jako je třeba Malý lyžař, Ranní ptáče, VIP privátní výuka. Děti se naučí lyžovat v jednom ze šesti LIVE parků s pojízdnými koberci, rezervace na live@skiresort.cz nebo telefonicky na infolince. Půjčovny lyží a vybavení jsou v každém areálu. Servis se strojem Wintersteiger Discovery zajišťující dokonalou úpravu lyží je v dolních stanicích lanovky ve Velké Úpě a kabinkové lanovky v Janských Lázních. Během servisu si hosté zdarma vyzkouší nové testovací lyže.

Akce ve SkiResortu se zaměřují na děti sérií animačních programů, veřejné závody jsou spojené s testováním lyží. Novinkou je Žampa Cup založený slalomáři světového poháru, olympiád a mistrovství světa bratry Žampovými. Živá hudba hraje pravidelně v Bull baru u sjezdovky Javor. Termíny akcí jsou na webu v kolonce Události.

SkiResort ČERNÁ HORA – PEC, provozuje společnost MEGA PLUS, Janské Lázně čp. 265, PSČ 542 25, infolinka 00420 734 153 153, e-mail: skiresort@skiresort.cz.

Lesní bouda

Od roku 1996 sledujeme i na stránkách Veselého výletu úspěchy boudařů rodiny Kreiplový. Z Lesní boudy udělali vyhlášenou horskou restauraci s vlastní farmou a se specialitami z jehněčího masa. Zakladatelka Markéta Kreiplová předala provoz synu Michalovi a snaže Olze, kteří tu vychovávají třetí generaci možných následovníků. Požádali jsme Michala Kreipla, aby nám popsal, jak se žije v zimě na boudě.

Líbí se vám na horách? Je tady krásně a klidně byste tu mohli žít? Tak vám budu vyprávět vzpomínku na jednoho ubytovaného hosta. Byla to dáma, řekněme ji paní Nováková. Přišla druhý večer svého pobytu na bar a spustila: „Vy tady máte tak krásně! Ten čistý sníh, překrásné západy a východy slunce, úžasnou inverzi hluboko pod vámi v údolí...“ Prostě byla nadšena a pokračovala: „Hned bych vzala vaši práci a přestěhovala se sem s rodinou! Děti by tu jezdily na rohačkách do školy, my bychom po práci chodili na skialpy...“ Trochu jsem se usmíval a začal s ní rozhovor o „tom všem“.

Rozhodnutí

Život na hřebenech Krkonoš v romantickém, ale drsném prostředí, obklopeném nádhernou přírodou láká k návštěvám nejen turisty, ale občas i lidi, kteří se rozhodli žít a podnikat na horských boudách roztroušených na hřebenech hor. Lesní bouda je v nadmořské výšce 1 100 metrů na úbočí Liščí hory. Jen 400 metrů od sjezdovek v Peci pod Sněžkou, běžecské trasy vedou přímo pod okny, takže se přes zimu nezastavíte, jak jste službou hostům vytiženi. Za osmadvacet let podnikání jste už poznali, co je řádění živlů a jak se člověk musí se vším, co život na horách přináší, vyrovnat, abyste tu přežili. Rozhodně to není vhodné pro lidi pohodlné, teplomilné, natož pro gaučové typy. Spíš tak trochu pro dobrodruhy, a hlavně pro lidi s pevným zdravím a dobrou fyzickou kondicí. Lidi milující nejen přírodu, ale i společnost, protože boudař je občas i bavič a vypravěč, taky kutil s potřebnou manuální zručností. A dobrý organizátor.

Živly

Když venku zuří vánice, viditelnost v bílé tmě je pět metrů nebo co horšího, spustil se prudký déšť a vy se v půl sedmé ráno brodíte v roztékajícím se sněhu, jemuž staří horalé říkali břečkotok, stejně musíme dovést čerstvé pečivo na snídani hostů. Zkráceně, za každého počasí. Tak zdánlivě jednoduchá věc v nížině nebo dole v horském středisku jako je přivést rohlíky, vyžaduje brzy ráno

Rodiče ze sousedních bud přivezli na sněžných skútrech k Lesní boudě své děti, aby se s kamarády rozloučily se zimou upálením Morany, 2021.

vstát, vyházet hromadu sněhu navátou před garáží, sjet skútre se saněmi dva kilometry závějem do Pece na překladiště. Tam vás může překvapit zamrzlý a zarputile vzdorující zámek u dveří auta, kterým pokračujete do obchodu. Po návratu v boudě pomaličku rozmrzáte a říkáte si, to zas bylo ráno. Barevný východ slunce, pokud je vidět, vás vlastně nezajímá. Takto prožitý začátek dne předchází boudařově oficiální pracovní době.

Normální den

V osm ráno hosté spokojeně klábosí u snídani a vám začíná běžný režim. Kancelářské papírování končí objednávkami zboží. Kuchař hlásí, že přišly namrzlé okurky a jsou na vyhození. Předěláte jídelníček, vlezete opět do studených pohorek, dole v Peci čeká zásobování. Jen si přejete, snad jsme na nic nezapomněli, protože opakovaný nákup by stál další dvě hodiny času a padesát kilometrů jízdy do obchodu a zpět. Velmi vás potěší, když soused zatím projel cestu a běžecské trasy rolbou. Tudiž těch tři sta kilo vyvezete na saních za skútre celkem v pohodě a bitva s řidičky vám neutrhne ruce. Konečně jste opět zpátky v boudě a paní od nádoby se mračí, protože neteče teplá voda. V kotelně na displeji kotle bliká jedna chyba za druhou a odněkud vytéká voda. Kde sehnat topenáře, který by byl ochoten vyjet sem s vámi na sedadle skútru? Naštěstí máte za ty roky dobré vztahy a nedostupní řemeslníci fungují alespoň jako filmový pan Lorenc, ten, co jenom dobře radil. „Pane Lorenci, odkud to může téct? Tady to mám utáhnout?“ Paráda, zvládli jste to, alespoň pro tentokrát. Do večera už den přejijete, ale se západem slunce vše nekončí. Hosté nejezdí na boudu jen proto, že je úžasná, ale i za vámi. Popovídat si, vyslechnout historky z hor, pobavit se a vy u stolu rozhodně nemůžete chybět. To je věc, co v anonymitě velkého hotelu v údolí nepoznají. Specifikum horských bud je váš osobní kontakt s hosty. Potom v noci klesnete do postele s tím, že zítra to bude nejspíš stejné. Říkáte si před spaním, my to dáme, vždyť zimní sezona trvá jen čtyři měsíce a pak se vyspíme a odpočineme si.

Soukromý život

Při práci boudaře brzy pochopíte, že jste zvolili zvláštní životní styl, ve kterém se soukromí téměř vytrácí a splývá s celodenní náplní. Jen díky tomu, že v boudě pracujete jako rodina, dokážete jeden druhého zastoupit. Jen tak se dostanete někdy na dovolenou. Vždyť máte malé děti a na ty si musíte najít čas, i kdybyste měli pocit, že vám nezbyvají síly. Dětský život na horách je úplně jiný než ve městě. Kromě horské malotřídky, kam se každý den těší, mají bohatý výběr mimoškolních aktivit vycházejících z horských podmínek. Lyžování, horolezectví a díky nadšení tatíků, když to podmínky dovoli, jim zřídíte i jediné kluziště na hřebenech hor. Nabízí se další aktivity, za kterými se ovšem jezdí pětadvacet kilometrů do Trutnova. To vše musíte zvládnout organizačně zajistit. Takže vyjízďte skútre s lopatou v ruce, abyste si v Peci včas vykopali ze sněhu auto, někdy i dvakrát denně. Rodiče z bud si naštěstí vypomáhají v rozvozu dětí na jejich programy, čímž utužují dobré vztahy mezi sousedy. K dalším zvláštnostem života na hřebenech hor patří třeba omezení vašeho pohybu kvůli pravidlům Krkonošského národního parku. Když na jaře toká chráněný tetřev, uzavře se kilometrová cesta k sousedovi, a vy jedete objížďkou dlouhou deset kilometrů.

„Tak paní Nováková,“ zakončil jsem svůj výklad, „ještě byste měnila?“ Dotyčná dáma k nám stále jezdí, ale už jen na jeden týden v zimě, což beru jako její odpověď.

Michale, ale je u vás krásně!

Lesní bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel: 736 678 302, e-mail: info@lesnibouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se anglicky i německy.

Wellness hotel Bouda Máma a Pecký pivovar

Vladimír Nikl koupil dožitou Boudu Máma před pětadvaceti lety a zvažoval opravu horského domu jen pro rodinu a přátele. Jenže podnikatelský duch jej přiměl vytvořit hotel s komplexní službou, jednou z nejlepších v kraji pod Sněžkou. Wellness hotel je v přírodě na úbočí Růžové hory, tedy v zimní zóně půl kilometru od udržované silnice. Ředitel hotelu Radek Ort ve staré Boudě Máma vyrůstal a vzpomíná, jak táta Ivo Ort zásoboval s ruksakem na zádech. Ráno došel do Kozákovy pekárny pro pečivo a potom znovu pro nákup v Hilschově obchodě a ve Volanského řeznictví. Dvakrát týdně přivezl prádlo, sudy a lahve s pitím koňský povoz pana Štastného. Později získal jen v létě použitelnou motorku. To platilo i pro ruský GAZ, teprve rumunské terénní auto ARO používal i v zimě. Cestou dolů od boudy táhl těžkou traverzu, na které stáli dva pomocníci a tím udržoval cestu sjízdnou po větší část zimy. Změnu přinesl první sněžný skútr, později rolba značky Lavina, ovšem s nákladným provozem. Vladimír Nikl věděl, že zásobování a pohodlná doprava hostů je základem úspěšného provozu hotelu v horách. V údolí postavil garáže a vlastní parkoviště pro auta hostů. Cesta k hotelu se v zimě pravidelně udržuje frézou, kvůli sklonu a ujetému sněhu nahoru jezdí jenom hotelové vozy s pohonem na všechna kola. Pro případ sněhové kalamity je připravený sněžný skútr, ale nebyl potřeba již několik let. Za celou dobu jen jednou nedokázali včas dostat hosty ke garážím v údolí, když náraz napadl skoro metr sněhu. Sledování předpovědi počasí je důležitější než dole v kraji. Třeba pro určení místa a času převzetí čerstvých potravin od dodavatelů s přeložením do hotelového vozu. Vladimír zaznamenává desítky let každý den hodnoty s poznámkou o vývoji počasí. Nejhorší den v Boudě Máma prožil v lednu 2007 při orkánu Kyrill, kdy padl kus lesa a dům se otrásl. Bez proudu nastala temnota, děti hostů plakaly a bouře nepolevovala. Na Sněžce foukalo rychlostí 216 kilometrů za hodinu. Po letech už ví, že hlavním pánem v horách je příroda, proto si v Boudě Máma opakovaně připomínají staré pravidlo, kdo je připraven, není zaskočen.

Hotel v horách

V Růžovém dole nedaleko oblíbené vycházkové cesty do Obřího dolu vznikl areál Wellness hotelu Bouda Máma. Po modernizaci a rozšíření původního dřevěného domu přibyl v sousedství čtyřhvězdičkový hotel. Do objektů s dobře vybavenými hotelovými pokoji a apartmány se vstupuje vlastním vchodem s lyžařnou se skříňkami a sušáky na boty. Wellnessový program tvoří především bazén s protiproudem a vířivkou. Po ochlazení v Kneippově lázni mohou následovat masážní sprchy. Pro hosty je připravená relaxační část s absolutním klidem a čtyřmi saunami. Vyberou si mezi tradiční finskou, solnou, laconiem nebo bylinkovou. Novin-

kou je turecká parní lázeň. Sportovní vybavení hotelu nabízí hřiště na squash, stolní tenis, posilovnu se sedmi stroji včetně kola na spinning a stepper. Venkovní hřiště na tenis, volejbal a nohejbal se v zimě mění na oblíbené kluziště navštěvované hosty ze širokého okolí. Jinou zábavu poskytuje bowlingová dráha nebo biliár. Nejmenší děti se zabaví v dětském koutku. K hotelu patří lyžařský vlek se zasněžovanou sjezdovkou. Vlastní skibusy dopraví sportovce rychle do skiareálu. Vozy hostů parkují v údolí v hotelových garážích a na vlastním parkovišti. Před recepcí je vyveze hotelové taxi. Vedle hotelu je druhá restaurace s grilem a pizzerií, na kterou navazuje Pecký pivovar. Na jídlo a ochutnávky piva sem přicházejí turisté i místní z celého údolí.

Pivo Sněžka

Součástí hotelu Bouda Máma je pivovar. Jméno piva Sněžka není jen obchodní značkou. Pro vaření je důležitá kvalitní měkká voda, kterou poskytuje historické jímání na svazích Růžové hory. Sládek vytvořil nová piva v malých objemech, a proto s poctivou chutí. Znalci hledají tradiční chuť českého piva v minipivovarech, kde je nefiltrují a nepasterizují. Pivo Sněžka se vaří kombinací různých sladů a pěti druhů chmele včetně speciálních na svrchně kvašená silnější piva. Pak se přidají pivovarské kvasinky a sládek zvolí, při jaké teplotě nechá přeměnit cukr na alkohol. Následuje nejméně měsíční zrání v nerezových tancích. Pecký pivovar letos vaří šest druhů piva Sněžka. Základem je spodně kvašená světlá výčepní desítka, světlý ležák dvanáctka plzeňského typu, tmavá silná svrchně kvašená třináctka a speciální pivo IPA o „krkonošské síle“ 1603 metrů, vlastně 16,03 stupňů. Nabídku doplňuje speciál v podobě silného svrchně kvašeného piva 14° RED IPA a spodně kvašený nakuřovaný ležák 13°. Na nových recepturách spolupracují s Českou zemědělskou univerzitou v Praze. Letošní novinkou je svrchně kvašené pivo Summer Ale 11°. Vedle ochutnávky piva nabízí pivovarská restaurace speciality z grilovaného masa i vlastní udirny. Součástí pivovaru je i moderní pivní lázeň přístupná i neubyťovaným hostům. Všechny druhy piva Sněžka se čepují i v hotelové restauraci. Obě jsou jen deset minut od dolní stanice lanovky na Sněžku, otevřeno mají po celý rok denně od 11 do 23 hodin. Lahvové pivo Sněžka v litrových a půllitrových lahvách i v dárkovém balení je k dostání na několika místech v údolí, včetně obou provozoven Veselého výletu.

Pecký pivovar a Bouda Máma Wellness hotel v Peci pod Sněžkou čp. 124, PSČ 542 21, majitel Vladimír Nikl, tel. hotel: 602 304 989, tel. rezervace ubytování: 244 465 666, e-mail: hotel@boudamama.cz, www.boudamama.cz. Domluvíte se i německy, polsky a anglicky.

Vladimír Nikl kontroluje připravené večere podávané formou bufetu.

V Boudě Máma vaří speciální pivo IPA o magické síle 16,03°.

Historii domů a jejich obyvatel v kraji pod Sněžkou hledáme především v archivních pramenech. Příběhy plné emocí nám vyprávějí pamětníci, proto je orální historie důležitou součástí naší práce. Badatelé ústavu Paměť Krkonoš historik Jan Ivanov a editorka Alice Bartoničková se noří do historie kraje stále hlouběji a dokážou se ptát na souvislosti. Nejlépe se s pamětníky vzpomíná nad fotografiemi, které zachycují důležité okamžiky v životě jejich rodin. Nejstarší lidé z kraje pod Sněžkou zažili válku a mnozí i její dramatický konec. Ti, co mají za mateřský jazyk němčinu, hovor stočí k zásadnímu okamžiku jejich života, když museli během několika minut opustit domov s malým balíčkem nejpotřebnějších věcí. Často tím přišli o rodinný archiv včetně fotografií, což je s odstupem času líto i nám. Přednostně zpracováváme rody s příslušníky ponechanými z důvodu pracovní důležitosti v rodném kraji. Webová databáze Archa Krkonoš® již obsahuje stovky osob z rodů Berger, Braun, Hofer, Kirchner, Kneifel, Missberger, Mohorn, Renner, Richter, Ruse, Sagasser a dalších. Ze známých rodin je ve spolupráci s Antonínem Tichým pěkně zpracovaný rod továrníků Piette nebo díky našemu přátelství s rodinou hospodářů na Sněžce rod Pohlů. Naposledy Jan Ivanov editoval část prastarého selského rodu Kühnel z Dolního Maršova s přesahem do historických obcí Černá Hora a Velká Úpa. Jediným kompletně vloženým rodem jsou Dixové původem z Velké Úpy a Pece. Ke všem jsme měli archivní data, rodinné fotografie a osobní výpovědi. Pokud nám síly stačí, věnujeme se i poválečnému období. Nastolený komunistický režim zabránil privatizaci především horských domů se službami a tím způsobil častou výměnu nových obyvatel. I proto je nízký počet pamětníků, kteří mohou popsat události z padesátých a šedesátých let. Jsme vděční za každý kontakt na lidi z kraje pod Sněžkou, kteří tu byli aktivní v té době. Příkladem je zpracovaná historie i s bohatou fotografickou složkou rodiny Václava Luczky, hospodáře ze Severky v Peci pod Sněžkou.

Většina rozhovorů s pamětníky proběhne bez zveřejnění záznamu. Někdy známe nebo tušíme sílu výpovědi a zajistíme filmování. Spolupracujeme s Miejským Ośrodkiem Kultury v sousedních Kowarech, kde mají dobře vybavené studio. Kameraman Wojtek Miatkowski navíc umí dobře česky. Několik výpovědí pamětníků jsme umístili na naše diskuzní stránky www.badatelna-krkonos.cz v sekci Filmy / tag Beseda. Zachycené výpovědi mají kolem 90 minut, zveřejňujeme jen krátké pasáže s jedním či se dvěma tématy, například zde uvedené příběhy plné emocí.

Klaus Richter *1934, výpověď 27. 9. 2022

V Německu vystudovaný architekt se pravidelně vrací do starého domova, rozmlouváme spolu už řadu let. Při poslední návštěvě zvládl navštívit i boudu Růžohorky, ke které má osobní vztah.

Klaus je výborný vypravěč, přesný, věcný, objektivní. Vyrůstal v Maršově 4 v rodinném podniku Platzschänke, tedy hostinci na náměstí, který se později jmenoval Hotel Slovan (též VV 43/2015). Jeho strýc Robert Richter *1884 provozoval dvě boudy na Růžohorkách a děda Franz Richter *1882 měl dobře vedený hotel Zelený Potok v Peci pod Sněžkou. Ve zveřejněném záznamu detailně popisuje divoký odsun v červenci 1945, do kterého se s maminkou Marií *1908 a dědou Emilem Richterem *1868 dostal jen proto, že měli velký dům na náměstí. Zmiňuje také těžký osud obchodníka Johanna Brauna *1861, v jehož bývalém obývacím pokoji má dnes badatelnu zapsaný ústav Paměť Krkonoš. Překlad a české titulky připravila spolupracovnice ústavu Markéta Dostálková z Dolních Albeřic.

Rudolf Hofer *1936, výpověď 12. 10. 2022

Jeho babička Karolina Hofer *1871 provozovala Kirchenschänke v Maršově 3, dnes vyhlášený Hostinec Na Kopečku. Ve stráni nad hospodou otec Rudolf Hofer *1901 postavil rodinný domek, který si v roce 1946 zabral první předseda národního výboru. Babička ještě před řádným odsunem zemřela, Hoferovi se museli v roce 1948 při vnitřním odsunu přestěhovat na práci do statku v Hlušicích u Nového Bydžova. Po pěti letech se mohli vrátit do Krkonoš. Rudolf ve výpovědi popisuje detaily událostí i informace o jednotlivých domech a lidech z Maršova 3. Zemřel 6. srpna 2023.

Elisabeth Tippeltová (Petrasch) *1933, výpověď 25. 4. 2023

Narodila se v obci Markausch, dnes Markoušovice, za války v posledním sídle v Sudetech. Sousední Velké Svatoňovice už byly českou vesnicí. Většinu života prožila v Krkonoších, protože se provdala za Aloise Tippelta z nejvýše položené chalupy v osadě Honzův Potok v Temném Dole. Brzy se odstěhovali do Janských Lázní, kde měl Alois tři zaměstnání. Pracoval na směny v papírně, byl správcem zotavovny Duncan a ještě provozoval s konikem povoznictví. Ve výpovědi popsal jejich běžný život, až se vrátila k dramatickým událostem z léta 1945. Zveřejněná pasáž obsahuje průběh vyhnání z domu, rozdělení rodiny, nástup otce do dolů a jejich cestu a pobyt v trutnovském lágru. Díky statečné matce se dokázali vrátit zpět do Markoušovic a v provizoriu přežili nejhorší měsíce. Výpověď vrcholí v okamžiku, kdy po letech tatínkovi nabídl český hospodář, který se do jejich domu stěhoval, když odcházeli, aby si zplundrovaný statek koupil zpět. Odpověď byla stručná: „Já jsem barák neprodal, tak ho nemůžu kupovat.“ Krátce po natočení vzpomínek paní Elisabetha v devadesáti letech zemřela. Její vnuk Norbert Tippelt přišel do badatelny kolegům poděkovat. Mnohé, co zaznělo, od babičky předtím nikdy neslyšel.

www.badatelna-krkonos.cz

www.archa-krkonos.cz

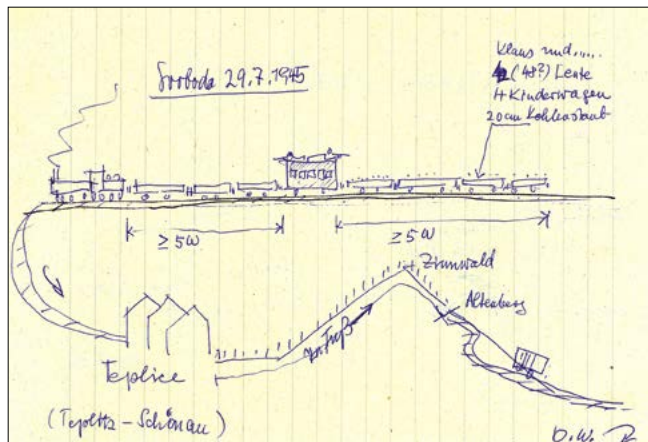
Osobnosti zmíněné v tomto vydání Veselého výletu s přidaným rokem narození, například Friedrich Kneifel *1910, jsou již editované v databázi Archa Krkonoš®, kde se o nich můžete dozvědět více. Stejně tak jsou v databázi k vidění fotografie označené symbolem ✱. Pavel Klimeš, metodik databáze Archa Krkonoš®

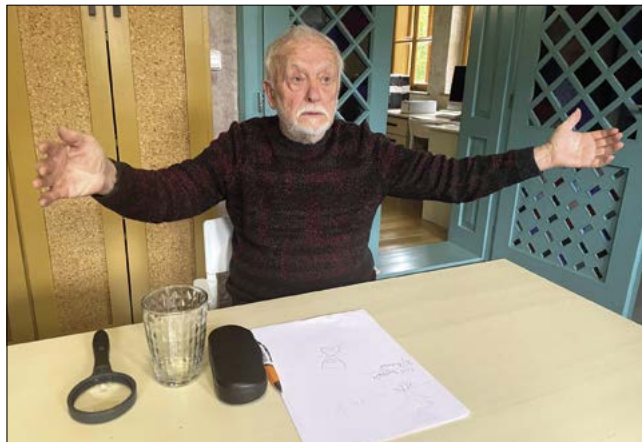
ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Lenka, Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Eva Hrubá, fotografie: Jan Heřman, Bohdan Holomíček, Pavel Klimeš, Rudolf Kraus, Wenzel Lahmer, Daniel Mach, Ivo Sejtka a archiv vydavatelů, sazba: Tisk Ofset a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Profi-tisk group s.r.o., Olomouc, překlad do němčiny: Hans-J. Warsaw, uzávěrka: 12. 12. 2023, náklad: 35.000 kusů, z toho 23.000 kusů v české a 12.000 v německé verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 60/léto 2024) poštou, pošlete spolu s adresou 50 Kč, jste-li z České republiky, nebo 200 Kč, jste-li v cizině, nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

Architekt Klaus Richter při vyprávění rád kreslí, jako když popisoval svůj odchod z Krkonoš při divokém odsunu v létě 1945.

Rudolf Hofer uprostřed své rodiny po návratu z vnitřního odsunu v roce 1953.

Elisabeth Tippeltová na fotografii s mladšími sourozenci předtím, než jim válka změnila život.

Editaci databáze Archa Krkonoš® podporují obce a města kraje pod Sněžkou.

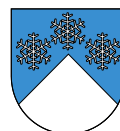
Horní Maršov

Janské Lázně

Malá Úpa

Pec pod Sněžkou

Svoboda nad Úpou

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE – SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30–17.30 (v hlavní sezóně do 18.00)

Krkonošské kmeny nejsou jen dřevěné klády, ale komunity lidí, které dělají stejné věci, spolu o tom mluví, prožívají, identifikují se. Jsou to třeba boudaři, chalupáři, lanovkáři, rolbaři, záchranáři, lyžaři, snowboardisté, cestáři, lesníci, hospodáři a další lidé z hor. Například ti s mnoholetou praxí v zimní zóně.

*Wolfgang Berger
záchranář Horské služby v Peci, 2022*

*Josef Brádle
vlekač z Vysokého Svahu, 2007*

*Klementyna Jelínková
chalupářka z Klínových bud, 2021*

*Michal Mitkov
cestář z Honzova Potoka, 2018*

*Mirek Nekovář
cyklista ze Staré Hory, 2019*

*Artur Povýšil
boudař z Vavřincova dolu, 2022*

*Romana a Vratislav Říhovi
boudaři z Jeleních luk, 2009*

*Petr Šimral
hospodář ze Zadního Výsluní, 2017*

*Věra a David Sosnovi
hospodáři z Vlašských bud, 2022*

*Klára Sovová a Stanislav Beneš
hoteliéři z Luční boudy, 2018*

*Pavel Urban
lesník z Pomezních Bud, 2021*

*Klára Veverková
boudařka z Obřího dolu, 2012*